

Katariina Salo

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö
Opinnäytetyö, syksy 2019

KAIKENLAISTEN ISOSTEN JA APUOHJAAJIEN MATERIAALI

**Helppolukuinen isosen ja apuohjaajan materiaali
Hämeenkylässä seurakunnalle**

TIIVISTELMÄ

Katariina Salo

KAIKENLAISTEN ISOSTEN MATERIAALI - Helppolukuinen isosen materiaali
Hämeenkylässä seurakunnalle

36 sivua ja 6 liitettä

Syksy 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa helppolukuinen isosen ja apuohjaajan materiaali Hämeenkylässä seurakunnalle. Opinnäytetyön menetelmänä oli osallistaa nuoria työpajatyöskentelyissä, jotka toteutettiin osana isokoulutusta. Kauden 2018–2019 aikana oli kaksi työpajatyöskentelyä. Ensimmäinen kauden puolessa välissä ja toinen kauden lopussa.

Työpajatyöskentelyissä saatiin arvokasta tietoa isosten omista kokemuksista sekä heidän työskentelynsä toimivuudesta ja haasteista. Isosia osallistettiin tuottamaan materiaalia sekä heitä haastettiin pohtimaan jo opittuja taitoja uusilta näkökulmilta. Isosille annettiin mahdollisuuksia vaikuttaa tulevan materiaalin sisältöön sekä sen ulkoasuun. Ulkoasuun isokset pääsivät vaikuttamaan suunnittelella materiaalin sivuille kuvitusta sekä antamalla palautetta ja toiveita tekstien rakenteiden kannalta.

Materiaali sisältää muutamia ohjeistuksia isosena olemisesta sekä erilaisia ohjeita leikkeihin ja sketseihin. Lisäksi materiaalissa on vinkkejä, miten leikkiä ohjataan sekä miten sketsejä esitetään, ottaen huomioon kenelle esiinnyttään. Materiaalin lopussa on apuohjaajille suunnattu listaus leiricupien ideoista, joita apuohjaaja voi halutessaan hyödyntää toimenkuvassaan. Leiricupit ovat ryhmässä tehtäviä pienimuotisia kisailuja.

Kaikenlaisten isosten ja apuohjaajien materiaali on suunnattu nimensä mukaisesti kaikenlaisille nuorille, jotka toimivat isosina ja apuohjaajina seurakunnan isostoiminnassa. Materiaali on kirjoitettu helppolukuiseen muotoon, jotta mahdollisimman erilaiset nuoret voisivat käyttää materiaalia apuvälineenä toimiessaan isosena. Materiaalin käyttöä ei ole rajattu vain erilaisille oppijoille tai muulle erityisryhmälle, vaan sitä voi käyttää kaikenlaiset isokset ja apuohjaajat.

Asiasanat: isostoiminta, sketsit, erilaiset oppijat, kirkon nuorisotyö

ABSTRACT

Katariina Salo

Material for all kinds of Young Confirmed Volunteers – Easy-to-read material for Hämeenkylä parish

36 Pages and 6 appendices

Autumn, 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree in Social Services

Bachelor of Social Services, option in Christian Youth Work

The purpose of this thesis was to produce an easy-to-read material for Young Confirmed Volunteers (YCVs) and Senior Young Confirmed Volunteers (SYCVs) in Hämeenkylä parish. As a method of study for this thesis, workshops were held together with YCVs in as a part of Young Confirmed Volunteers training. In total, two workshops were held during the season of 2018-2019. The first workshop was held in the middle of the season and the second at the end of the season.

In the workshops, valuable information was gathered about YCVs' experiences and their skills and challenges in working alone and in groups. The idea was to produce the material in close co-operation with the YCVs and to challenge them to re-think already learned skills from a new perspective. YCVs were also given a chance to make changes to the contents of the material and its layout. The YCVs got to for example make illustrations on the pages and give feedback and wishes for the text organization.

The produced material includes some instructions on being a YCV as well as instructions for games and sketches. In addition, there are tips of how to instruct a game or how to act in sketches while taking in consideration the audience. In the end of the material there is a list of ideas for camp cups for SYCVs. This can be used as additional aid for their job when necessary. Camp cups are small group competitions arranged between groups.

Material for all kinds of Young Confirmed Volunteers (YCV) and Senior Young Confirmed Volunteers (SYCVs) – Easy to read material for YCVs and SYCVs in Hämeenkylä parish is made for all kinds of young individuals who are working as YCVs and SYCVs in parish. The material is written adapting the principles of easy-to-read language in order to make the material usable for all kind of YCVs. The use of this material is not limited only to variable learners or people with special needs. It can be used by all kind of YCVs and SYCVs.

Keywords: Young confirmed volunteers, YCVs, church youth work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TEORIAA OPINNÄYTETYÖPROSESSIN TAUSTALLE	2
2.1 Rippikoulu yleisesti.....	2
2.2 Rippikoulut ja isostoiminta Hämeenkylässä.....	3
2.2.1 Isosen toimenkuva Hämeenkylässä.....	4
2.2.2 Apuohjaajan toimenkuva Hämeenkylässä	4
2.3 Mikä on isonen ja miksi isosia on rippikoulussa?	5
2.4 Leikkiminen rippikoulussa	7
2.5 Erilaiset oppijat rippikoulussa.....	9
2.6 Helppolukuisuus.....	10
2.7 Vuorovaikutustaidot.....	10
2.8 Osallisuus ja osallistaminen	12
2.9 Sukupuoli ja seksuaalisuus	13
2.10 Sananen yhdenvertaisuudesta ja turvallisuudesta	14
3 TAVOITTEET	17
4 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KULKU	18
4.1 Miksi päädyttiin työpajatyöskentelyyn?	18
4.2 Ensimmäinen työpajatyöskentely	20
4.2.1 Työpajatyöskentelyn tavoitteet.....	20
4.2.2 Työpajatyöskentelyn kulku.....	21
4.2.3 Työpajatyöskentelyn havainnot ja johtopäätökset.....	22
4.3 Toinen työpajatyöskentely.....	25
4.3.1 Työpajatyöskentelyn tavoitteet.....	25
4.3.2 Työpajatyöskentelyn kulku.....	26
4.3.3 Työpajatyöskentelyn johtopäätökset.....	27
4.4 Materiaalin luomisen periaatteet	29
5 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTI	32
5.1 Materiaalin arviointi	32
5.2 Opinnäytetyöprosessin haasteet.....	32

5.3 Ammatillinen kasvu ja arviointi	33
LÄHTEET.....	37
LIITE 1. Ensimmäinen työpajatyöskentely	41
LIITE 2. Hahmosuunnittelut	43
LIITE 3 Toinen työpajatyöskentely	44
LIITE 4. Sketsin helppolukuinen malli	48
LIITE 5. Leikin helppolukuinen malli.....	49
LIITE 6 Kaikenlaisten isosten ja apuohjaajien materiaali	50

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä lähtökohtana oli tuottaa helppolukuinen isosen ja apuohjaajan materiaali Hämeenkyllän seurakunnalle. Idea materiaalin tekemiselle lähti jo 10 vuotta sitten, kun Hämeenkyllän seurakunnan isokset keskustelivat, etteivät heidän käytössään oleva sketsi- ja leikkimateriaali tue heidän työskentelyä. Silloinen pohdinta palasi mieleen opinnäytetyöprosessin alkaessa ja entisten aktiivisten nuorten keskuudessa käytiin jälleen samanlaista keskustelua. Hämeenkyllän seurakunnan työntekijöihin otettiin yhteyttä ja keskusteltiin, olisiko helppolukuiselle materiaalille tarve. Kaikki olivat yksimielisiä siitä, että tarve on.

Materiaali sisältää ohjeita sketseihin ja leikkeihin sekä tietoa isosen rooleista rippikoulussa. Sketsit ja leikit jaotellaan niin, että ne on helppo löytää. Esimerkiksi tutustumisleikit ovat materiaalin leikkiosion alussa. Materiaalia selattaessa eteenpäin leikit muuttuvat loogisesti monimutkaisemmiksi ja sellaisiksi, joissa on kosketusta toiseen ihmiseen mukana. Esimerkiksi kädestä pitäminen kiinni tai halailu.

Materiaalin rakenteeseen sekä sen helppolukuisuuteen vaikuttavat tekijät olivat erilaiset oppijat ja heidän erityispiirteet sekä selkokielen ja helposti ymmärrettävän tekstin erityispiirteet. Helppolukuinen materiaali lisää erilaisten nuorten mahdollisuuksia osallistua isostoimintaan sekä auttaa erilaisia oppijoita toimimaan itsenäisesti isosina rippikoulussa.

2 TEORIAA OPINNÄYTETYÖPROSESSIN TAUSTALLE

Tässä kappaleessa käsitellään teoriaa pienemmissä kokonaisuuksissa. Näin olen voidaan keskittyä jokaiseen teoreettiseen käsitteeseen syvällisemmin. Teoriapohjana ovat Suuri ihme – rippikoulusuunnitelmaa (Suuri ihme –Rippikoulusuunnitelma 2017) sekä Isoja ihmeitä – isostoiminnan linjausta (Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016). Tässä opinnäytetyössä nämä ovat materiaalin sekä työskentelyjen suunnittelun taustalla yhdessä paikallissuunnitelmien kanssa. Paikallissuunnitelmien mukaisesti käytetään termiä isokoulutus ja isostoiminta koko raportin aikana sekä materiaalissa.

2.1 Rippikoulu yleisesti

Rippikoulu on Suomen evankelisluterilaisen kirkon tarjoamaa kasteopetusta. Rippikoulu varustaa nuoria elämään kristittyinä sekä heidän uskoaan kolmiyhteiseen Jumalaan. Rippikoulussa pohditaan yhdessä muiden rippikoululaisten, isosten sekä seurakunnan työntekijöiden kanssa monia nuoren kehitysvaiheisiin liittyviä kysymyksiä. Näitä voivat olla elämänarvot, Jumala, ihmissuhteet, seksuaalisuus, perheet, ympäristökysymykset sekä oikeudenmukaisuus. Rippikoulussa jokaisella on tuettu ja turvallinen ympäristö pohtia elämää askarruttavia kysymyksiä. (EVL. Tutki uskoa. Mistä rippikoulussa on kyse?.)

Rippikoulussa luetaan Raamattua, vietetään jumalanpalveluksia ja hartauksia sekä rukoillaan. Lähtökohtana on turvallinen ja monipuolinen hengellisyys. Myös musiikilla on iso merkitys rippikoulussa, sillä jumalanpalveluksissa ja hartauksissa lauletaan tai kuunnellaan musiikkia sekä rippikoulussa musisoidaan ja lauletaan yhdessä. Jumalan läsnäoloa ja yhteisöllisyyttä voi kokea musiikin kautta tai musiikin avulla voi käsitellä vaikeitakin asioita. (EVL. Tutki uskoa. Mistä rippikoulussa on kyse?.)

Rippikoulu koostuu tutustumisjaksosta sekä intensiivijaksosta. Leiri on yleisin intensiivijakson muoto Suomessa. Leirin tulisi olla minimissään seitsemän (7) vuorokauden mittainen. Intensiivijakso voi myös olla päivärippikoulu, jolloin rippikoulu

pidetään seurakunnan tiloissa. Päivärippikoulun pituus olisi hyvä olla esimerkiksi viisi (5) tuntia joka päivä, jolloin intensiivijakson pituus olisi hyvä olla 10 vuorokautta. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017. 57–60.)

Rippikoululla voi olla myös teema, kuten vaellus- tai urheilurippikoulu. Rippikouluja järjestetään myös erityis- ja pienryhmissä, joissa hyvä ryhmäkokoo olisi enintään 12 rippikoululaista. Rippikoulun käyminen mahdollistetaan kaikille mukaan lukien erityisryhmät kuten esimerkiksi kuurot tai kehitysvammaiset. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017. 60–61.)

Rippikouluissa työskentelee pastorit, diakonit ja nuorisotyönohjaajat sekä ryhmä rippikoulun käyneitä vapaaehtoisia nuoria. Heistä 15-18 vuotiaat ovat yleensä isosia ja 18-vuotta täyttäneet toimivat apuohjaajina. Toisinaan leireillä on mukana kanttori tai muita seurakunnan työntekijöitä esimerkiksi varhaiskasvatuksen työntekijöitä.

2.2 Rippikoulut ja isostoiminta Hämeenkyllän seurakunnassa

Rippikoulut Hämeenkyllän seurakunnassa järjestetään rippikouluja vuosittain. Rippikoulujen intensiivijaksoja järjestetään leirimuotoisena sekä päivämuotoisena opetuksena. Rippikoulut toteutetaan hyödyntäen paikallista rippikoulusuunnitelmaa, joka on toteutettu Suuri ihme – rippikoulusuunnitelma 2017 pohjalta. Rippikouluihin osallistuu työntekijöinä pastori, nuorisotyönohjaaja sekä isosia ja apuohjaajia. Lisäksi työntekijöinä saattaa olla muita seurakunnan työntekijöitä tai leirille palkattu kausityöntekijä.

Rippikoulut koostuvat opetuksista sekä iltaisin järjestettävästä iltaohjelmasta. Isostoiminnan linjauksen (Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016, 58.). mukaan iltaohjelma on leirillä isosten ja apuohjaajien ohjaama hauskanpitoa, mikä voi toimia vastapainona päivän oppitunteihin ja kohentaa leirihenkeä sekä auttaa ryhmäytymistä. Isostoiminnan linjauksessa myös pohditaan voiko vastapaino olla turhake, joka vie ajatukset pois rippikoulun ydinajatuksista ja hengellisyydestä. (Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016, 58).

2.2.1 Isosen toimenkuva Hämeenkyllän seurakunnassa

Hämeenkyllän seurakunnan rippikouluissa on myös iltaohjelmia. Tuula Vanhasen (Henkilökohtainen tiedonanto 14.5.2019.) mukaan iltaohjelma on vapaamuotoinen isosten ja apuohjaajien show, joka tuottaa mukavaa leirifiilistä koko porukalle. Iltaohjelman yksi selkeä tavoite on ryhmäyttävä vaikutus rippikouluun. Ryhmäytys tulee yleensä sivutuotteena, sillä isosten suunnitelmassa iltaohjelmaa heillä ei ole ryhmäyttävä vaikutus ohjaavana tavoitteena vaan hauskan illan tekeminen. (Tuula Vanhanen, henkilökohtainen tiedonanto 14.5.2019.)

Isosten osaamiseen Hämeenkyllän seurakunnassa kuuluu vastuu oman pienryhmän toiminnasta ja tekemisestä (raamattu- ja toimintaryhmien ohjaaminen, ulkoläksyjen suoritukset, toimittaa ryhmän kanssa aamujumalanpalveluksen), luo hyvää ryhmähenkeä (viettäen aikaa rippikoululaisten kanssa rippikoulun vapaaajalla, huomioi jokaista rippikoululaista tasapuolisesti, kannustaa, tsemppaa ja innostaa), toimii päivystäjänä (herättää rippikoululaiset aamulla, huolehtii aika-aulusta ja pitää huolen, että kaikki ovat ajoissa paikalla) sekä isonen on töissä rippikoulussa ja osallistuu niihin tehtäviin, joita työntekijät hänelle määräävät. Näitä työtehtäviä on muun muassa iltaohjelmien suunnittelu ja toteutus (leikkien ohjaaminen ja sketsien esittäminen), osallistuminen oppitunneille sekä avustaminen hartauksissa. (Hämeenkyllän seurakunnan isostoiminnan paikallissuunnitelma)

2.2.2 Apuohjaajan toimenkuva Hämeenkyllän seurakunnassa

Hämeenkyllän rippikouluissa apuohjaajat ovat vähintään 18 vuotta täyttäneitä nuoria, jotka toimivat linkkeinä isosten ja ohjaajien välillä. Heidän tärkeänä tarkoituksenaan on tukea isosten toimintaa rippikoulun aikana. Apuohjaajan yleisimpiä tehtäviä ovat yövalvonta sekä medishetkien eli päivällä tapahtuvien rauhoittumishetkien toteuttaminen, lisäksi voi olla iltahartaus sekä muita tehtäviä joihin työntekijät apuohjaajia ohjaavat (Tuula Vanhanen henkilökohtainen tiedonanto 14.5.2019). Apuohjaaja toimii myös yövalvojana. Tehtävänä on valvoa, että

rippikoululaiset ovat huoneissaan ja nukkuvat öisin. Lisäksi apuohjaajilla on leiricupin ohjaaminen rippikoulun intensiivijaksolla.

Kilpailullakin on leikillinen muoto. Kilpailussa on mukana myös katsojat, joille kilpailun päätös ei ole tärkeintä vaan se, mitä tapahtuu kilpailun aikana, leikkiessä. Kun he ovat kaikki antautuneet leikkiin ja hyväksyneet sen säännöt, heille on tärkeää kuka voittaa. Osallistujista on tullut leikkikavereita ja heille ei ole toisarvoista kuka voittaa. (Huizinga 1947, 70 –72)

Leiricup on isosryhmien välinen leikkimielinen kilpailu koko rippikoulun intensiivijakson ajan. Hämeenkylässä seurakunnalla leiricupin vetäjinä toimivat apuohjaajat. Leiricup ei kuulu isosten osaamiseen, mutta isokset ja apuohjaajat toimivat yhteistyössä iltaohjelmien tekemisessä.

2.3 Mikä on isonen ja miksi isosia on rippikoulussa?

Seurakunnan isostoiminta kokoaa isosia yhteen. Isokoulutuksella tarkoitetaan sitä osaa isostoiminnasta, jossa pyritään lisäämään nuorten tietoja ja taitoja. Näillä taidoilla he selviävät isosina erilaisissa vastuutehtävissä esimerkiksi isosena rippikoulussa (Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016, 10). Isostoiminta on vaikuttava ilmiö Suomessa. Vuosittain rippikoulun käy noin 50 000 nuorta, joista yli 20 000 nuorta osallistuvat isostoimintaan. Vapaaehtoisuutta voidaan kategorisoida horisontaaliseen ja pystysuoraan osallisuuteen. Horisontaalinen on yhteistyötä ja tasavertaisina toimijoina olemista. Pystysuora on ylhäältä päin tulevaa yhteistyötä, jollaista esimerkiksi sairaanhoito on. Horisontaalinen toiminta on vertaistuellisesti toiminnallista kuten isostoiminta, ja siinä on samassa elämäntilanteessa olevia, jotka auttavat toisiaan toiminnoissa. (Porkka 2019, 15, 19.)

Isostoimintaan osallistuu erilaisia nuoria eri lähtökohdista. Rippikouluihin kootaan toimiva isostiimi erilaisista yksilöistä ja jokaiselle isoselle annetaan hänen valmiuksien mukaisia tehtäviä. Kaikilla isosilla ei ole samanlaisia valmiuksia toimia isosena, sillä jokainen on yksilö. Tämä saattaa haastaa työntekijää, sillä

motivaatio ja taidot eivät kulje käsi kädessä. Osa isosista saattaa tarvita enemmän tukea, ohjausta ja huomiota työntekijältä, mikä saattaa kuormittaa työntekijää. Kuitenkin jokaiselle isoselle on paikkansa isostoiminnassa. (Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016, 14–16).

Isonen on rippikoulussa työntekijän apuna. Isokset pääsevät lähemmäs rippikoululaisia, joten isonen on linkki rippikoululaisen ja työntekijän välillä. Isokset saattavat kuulla ja nähdä asioita, joita rippikoulun työntekijät eivät näe tai kuule (Heinikainen, Keinänen, Talja, Tasanko ja Tuomainen 2000, 37.) Rippikoululainen ottaa mallia isosesta, joten isosen käyttäytyminen eri tilanteissa sekä isosen esimerkki ovat hyvin tärkeitä. Isosen tehtävä on innostaa, kannustaa, opastaa ja ohjata omaa ryhmäänsä. Isosen tulisi osallistua kaikkeen toimintaan, jossa ryhmä häntä tarvitsee (Heinikainen ym. 2000, 40.)

Isosen on panostettava leirihengen syntymiseen. Isosen tulisi viettää aikaa rippikoululeiriläisten kanssa sekä innostaa, kannustaa ja neuvoa heitä. Rippikoulu on ainutkertainen kokemus, johon isonen voi vaikuttaa olemalla vapaaehtoisesti yhteistyössä rippikoululaisten kanssa. Yhteinen tekeminen myös vapaa-ajalla luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Heinikainen ym. 2000, 66.)

Isonen voi aina sanoa ei, jos vaadittava työtehtävä tuntuu liian haasteelliselta. Isoselta ei vaadita täydellisyyttä vaan reilua ja avointa otetta sekä omien kykyjen ja taitojen mukaista työskentelyä. Isonen ei saa olla liian kriittinen itseään kohtaan vaan hänen tulisi muistaa, että myös hän on rippikoululeirillä oppimassa. Jos isosen oma auktoriteetti ei riitä ryhmän ohjaamisessa, tulisi hänen pyytää apua työntekijöiltä (Heinikainen ym. 2000, 39). Avun pyytäminen ei ole heikkoutta, vaan se vaatii rohkeutta tunnustaa omat rajansa.

Isosille saattaa muodostua leirillä oma ”isosten yhteisö”. Hyvä ryhmähenki onkin tärkeää isosten kesken, mutta isokset ovat rippikoululeirillä erityisesti rippikoululaisia varten. Hengailu muiden isosten kanssa on paikallaan, jos omat työtehtävät on jo tehty ja on sopiva tilaisuus viettää aikaa muiden isosten kanssa. Mikäli isosten välillä syntyy konflikteja, on niistä syytä keskustella heti työntekijän kanssa. (Heinikainen ym. 2000, 41.)

Rippikouluissa on tärkeänä osana isokset. Rippikoululaiset seuraavat isosten mielipiteitä, asenteita, käyttäytymistä ja toimintaa sekä peilaavat omaa toimintaa, asenteita, käyttäytymistä ja mielipiteitä rippikoulussa. Isosia tarvitaan monenlaisia, sillä se näyttää rippikoululaisille sen, että seurakuntaan mahtuu useita erilaisia ihmisiä. Isosten läsnäolo ja mukaan lähteminen toimintoihin edesauttaa rippikoululaisten mukaan lähtemistä. Myös hapuilevat ja arat isokset ovat tervetulleita, sillä he ovat rippikoulussa oppimassa ja saavat tukea muilta isosilta. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017. 29, 38, 55.)

Isonen on rippikoulun ryhmänohjaaja, joka on vuoden tai pari rippikoululaisia vanhempi. Isonen on saanut tehtävänsä valmennuksen seurakunnan isokoulutuksessa. Isokset ovat vakiintuneet osaksi suomalaista rippikoulua ja he edustavatkin merkittävää maallikkopalvelun muotoa kirkossa. Isokset toteuttavat kastettujen yhteistä pappeutta. (Evl.fi. Tutki uskoa. Sanasto. Isonen.).

2.4 Leikkiminen rippikoulussa

Rippikoulussa kaikessa tekemisessä tulisi ajatella nuorten hyvää ja tulisi pohtia tilanteita heidän kannaltaan. Paikallinen leikkiperinne on osa piilo-opetussuunnitelmaa, joka voi joko vahvistaa tai vesittää juuri opetetun luottamuksen, Jumalan kuvana olemisen tai oman sukupuoli-identiteetin. Isonen tai työntekijä ei saa käytöksellään haavoittaa rippikoululaisen seksuaalisuutta. Leikkien tulee olla sellaisia, jotka tukevat nuoren kasvua ja kunnioittavat nuoren fyysistä koskemattomuutta. (Aalto, Pohjalainen-Vinko & Saarainen 2004, 229-230, 232.)

Järvikankaan ja Kaikkosen (2013, 41) mukaan leikkiminen on ihmiselle luonnollista. Leikkiminen on tärkeä osa rippikoulun ohjelmaa, sillä leikit ryhmäyttävät, opettavat ja auttavat irrottautumaan oppitunneista. Leikki voi toimia kasvattavana kokemuksena, sillä se saattaa haastaa heittäytymään, mutta opettaa myös huomioimaan muut ihmiset. Hyvän leikin tunnistaa siitä, että se on hauska, siinä oppii uutta, tutustuu toisiin, poistaa jäykkyyttä, lisää itseluottamusta, osallistaa ja

kehittää aisteja. Nykynuorille leikkiminen saattaa olla jopa eksoottinen kokemus. (Kirkon tiedotuskeskus 2008.)

Leikkiminen on vapaata ja vapautta. Jo pieni lapsi tietää, ettei leikki ole tavallista eli varsinaista elämää vaan se on irtautumista hetkellisesti tavallisesta elämästä ja hetkessä ollaan vain olevinamme jotakin muuta (Huizinga 1947, 17). Leikin ohjauksessa on otettava huomioon monenlaisia asioita. On huomioitava yksilölliset ja ryhmän mahdollisuudet osallisuudelle, tilan antavat mahdollisuudet leikille sekä monia muita asioita.

Leikin ohjaajan on syytä käyttää reipasta ja kuuluvaa ääntä. Leikin ohjaamisessa on tärkeää muistaa, että leikkiä ohjaa vain yksi isonen kerrallaan. Jos leikkiä on ohjaamassa useampi, ohjeista tulee usein sekavia, sillä jokainen ihminen kertoo ohjeita eri tavalla. Leikkiä ohjattaessa on hyvä etukäteen tutustua leikin kulkuun, jotta ohjeistuksesta tulee selkeää. Hänen tulee muistaa säännöt, jotka on ohjeistanut ja toimia koko leikin aikana niiden mukaan. (Heinikainen ym. 2000, 64.)

Kerrottua säännöt on leikin ohjaajan hyvä tarkistaa ovatko kaikki ymmärtäneet ohjeet. Osallistujilta voi kysyä esimerkiksi ”Selitinkö ymmärrettävästi” tai ”onko kenelläkään kysyttävää?”. Antamalla mahdollisuuden kysyä ohjeistukseen tarkennuksia on hyvä tapa varmistaa, että kaikki tietävät leikin säännöt. Leikin ohjaajan on myös tärkeää näyttää itse pitävänsä leikistä sekä innostuneelta, silloin sama asenne tarttuu myös osallistujiin. (Heinikainen ym. 2000, 64.)

Leikin ohjaajan vastuulla on leikin pysyminen turvallisena loppuun saakka. Turvallisuudella tarkoitetaan fyysistä ja henkistä turvallisuutta. Ketään ei saa pakottaa mukaan leikkiin. Leikki on myös hyvä lopettaa ajoissa. Leikin lopettaminen ajoissa tarkoittaa sitä, että leikki on kaikista vielä hauskaa ja siitä jää hyvä mieli kaikille. (Heinikainen ym. 2000, 64.)

2.5 Erilaiset oppijat rippikoulussa

Erilainen oppija tarvitsee tukea koulunkäynnissä ja oppimisessa. Erityistä tukea tarvitsevia ovat muun muassa ne, joilla oppimisvaikeuksia, käytösongelmia, vamma tai sairaus. Erilainen oppija on tärkeää kohdata tasavertaisena yhteisön jäsenenä, arvostaen hänen yksilöllisyyttä sekä hyväksyen hänen erilaisuutensa. (Ikonen & Virtanen 2007, 16.)

Kuusi & Porkka (2006, 4) toteavat, että erilaiset oppijat ovat yleistyneet perusopetuksen oppilaina. Noin joka viides oppilas on erilainen oppija ja saa ainakin osa-aikaista erityisopetusta (Suuri ihme – rippikoulusuunnitelma 2017, 24; Kuusi & Porkka 2006, 4). Rippikoulujen erilaiset oppijat tarvitsevat tukea usein myös omassa koulunkäynnissään. Integroituminen yleisopetuksen luokkiin on havaittavissa lisääntyvänä ilmiönä, sillä se auttaa lasta oppimaan hyvin. Erityisen tuen tarpeessa oleva lapsi oppii ympärillä olevilta lapsilta, joilla on motivaatiota sekä taitoa työskennellä ryhmässä. (Lumme 2017.)

Vantaankosken seurakunnan erityisnuorisotyöntekijäkin toteaa, että erilaiset oppijat ovat yhä selvemmin havaittavissa rippikouluissa sekä isostoiminnassa. Yhä useammalla nuorella on joitakin oppimisenvaikeuksia, joita on otettava huomioon rippikoulun ja isostoiminnan suunnittelussa. Yleisimpiä tapoja toimia on tehdä oppimista erilaisilla tavoilla huomioiden jokaisen yksilölliset tarpeet. Esimerkiksi on erilaisia rippikouluja (leiri- ja päivämuotoiset rippikoulut) sekä pienryhmärippikouluja, joissa on mahdollista tehdä jokaiselle rippikoululaiselle omat oppimiskokonaisuuudet. (Marika Pasanen, henkilökohtainen tiedonanto 6.11.2018).

Isokoulutukseen tullaan usein kavereiden mukana, joten isokoulutuksessa on paljon erilaisia nuoria. Hämeenkylässä seurakunnassa erityisen tuen tarpeessa olevat nuoret huomioiden rippikouluissa niin, että he saavat erityistä huomiota työntekijöiltä. Kaikilta nuorilta vaaditaan vain se osaaminen, johon heillä on mahdollisuuksia yltää. Isokoulutuksessa ei oleteta mitään tiettyä osaamisen tasoa, jotta nuori pääsee isoseksi rippikouluun. (Tuula Vanhanen, henkilökohtainen tiedonanto 14.5.2019) Rippikoulusuunnitelman mukaan on hyväksi, että rippikouluissa on erilaisia nuoria isosina, sillä niin voidaan näyttää rippikoululaisille, että

seurakuntaan mahtuu paljon erilaisia ihmisiä (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017, 13.).

2.6 Helppolukuisuus

Kun puhutaan helposti ymmärrettävästä tekstistä, tulee usein ensimmäisenä mieleen selkokieli. Selkokieli on yleiskieltä, joka on mukautettu sisällöltään, rakenteeltaan ja sanastoltaan luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi kieleksi ja se on tarkoitettu niille, joilla on vaikeuksia lukemisessa ja ymmärtämisessä (Virtanen. 2002, 8). Selkokeskuksen sivuilta löytyy selkomittari, jolla voi mitata onko kirjoitettu teksti selkokieltä. Selkomittarin ohjeistuksessa sanotaan, että mittarin käyttö edellyttää selkokielen asiantuntemusta sekä yleistä kielellistä osaamista eikä se sovellu yleisohjeistukseksi selkokielisen tekstin tuottamiselle. (Selkokeskus.)

Yllä mainittujen syiden takia tässä opinnäytetyössä tuotettu materiaali ei ole kirjoitettu selkokielellä. Opinnäytetyön tekijällä ei ole tarvittavaa selkokielen asiantuntemusta eikä tarvittavaa määrää kielellistä osaamista, jotta voisi käyttää termiä selkokieli. Opinnäytetyön tuotoksena toteutettu materiaali on kirjoitettu hyödyntäen selkokielelle yleisiä piirteitä, jossa on muokattu yleiskielen sisältöä, rakennetta ja sanastoa siten, että se on helppolukuinen. Tämän takia käytetään termiä helppolukuinen.

2.7 Vuorovaikutustaidot

Vuorovaikutus on rippikoululeirin avainsanoja. Vuorovaikutus tarkoittaa keskustelua, mielipiteiden ja kokemusten jakamista sekä palautteen antamista. Rippikoulun toteuttaminen onnistuu, kun vuorovaikutus toimii kaikkien välillä. (Heinikainen ym. 2000, 129.) Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan hyväksytyä ja opittua käyttäytymistä, joka edesauttaa rakentavan vuorovaikutuksen syntymistä ihmisten välillä. Käyttäytyminen näiden opittujen taitojen avulla tuo myönteisiä seurauksia vuorovaikutukseen ja auttaa välttämään kielteisiä seurauksia. Sosiaaliset taidot koostuvat ihmisen käyttäytymisestä, toiminnasta vertaisten sekä ryhmien

kanssa ja viestinnän taidoista. Ihminen ei luonnostaan ole kyvykäs sosiaalisiin taitoihin vaan niitä pitää opetella. (Kauppila 2005,125.)

Kauppilan (2005, 129-130.) mukaan sosiaalisten taitojen puutteet johtuvat neljästä eri syystä. Ensimmäiseksi mainitaan sosiaalisten taitojen opetuksen puute. Ihminen ei ole saanut tarpeeksi opetusta tai hänellä ei ole ollut tarpeeksi malleja käyttäytymiselle. Toiseksi mainitaan ihmisen psykologiset ongelmat (muun muassa masennus, yksinäisyys, alkoholismi ja skitsofrenia), jotka estävät sosiaalisten taitojen omaksumisen. Kolmanneksi mainitaan ympäristön stressitekijät eli elämässä tapahtuneet traumaattiset kokemukset ja erilaiset stressin tuottajat. Viimeiseksi mainitaan sosiaalisissa tilanteissa tapahtuneet muutokset ja se, ettei ihminen ole saanut käyttäytymiselleen vahvistusta. Uusissa tilanteissa puuttuu mahdollisuus harjoittaa sosiaalisia tilanteita. (Kauppila 2005, 129-130.)

Sosiaaliset taidot opitaan pääsääntöisesti mallioppimisen kautta. Esimerkiksi vanhempien tai opettajan esimerkillistä käyttäytymistä käytetään mallina omalle käyttäytymiselle. Sosiaalisia taitoja opitaan myös saatujen kokemusten, saatujen tietojen sekä palautteen perusteella. Hyvin taitavaan sosiaalisen taitojen oppimiseen vaaditaan sekä soveltuneet ja kehittyneet mallit että paljon harjoitus mahdollisuuksia. (Kauppila 2005, 132.) Isokoulutus on muun muassa yksi paikka, jossa nuoren on mahdollista saada lisää opetusta sosiaalisista taidoista sekä harjoittelemalla että saamalla palautetta käyttäytymisestään.

Vuorovaikutus- ja sosiaalisiin taitoihin lasketaan mukaan leirisilmän ymmärtäminen eli tilannetaju leirin eri tilanteissa. Leirisilmä tarkoittaa sitä, että osataan lukea leirillä tapahtuvia tilanteita ja kyetään arvioimaan, esimerkiksi mikä leikki sopii millekin rippikouluryhmälle. Lastensuojelunlain §4 mukaan (L417/2007) lapsella on oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen. Tämän takia rippikoululeireillä alaikäistä leiriläistä ja täysi-ikäistä työntekijää ei laiteta pariin kosketusta tai lähikontaktia vaativiin leikkeihin. Jos leiriläinen kokee lähikontaktin toisen leiriläisen tai isosen kanssa ahdistavana, hänen ei tarvitse osallistua leikkiin. Sekä seurakunnan työntekijöillä että isosilla ja apuohjaajilla on oltava leirisilmää eli tilannetajua ymmärtää vallitsevia ajatuksia sekä aistia nuorten kehonkieltä sekä kielteisiä tunteita tilanteesta.

2.8 Osallisuus ja osallistaminen

Isoja ihmeitä – isostoiminnan linjauksessa (2016, 24) mainitaan isosten osallisuuden tärkeys. Osallisuuden mahdollisuudella ja mukana olemisella sellaisissa asioissa, jotka ovat itselle merkityksellisiä, vaikuttavat ihmisen identiteetin kehittymiseen. Osallisuus on toimimista ja vaikuttamista sekä joukkoon kuulumista, jonka kautta opitaan olemaan ja elämään yhdessä. (Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016, 24.)

Osallistuminen ja osallistaminen on toisiaan muistuttavat termit, mutta merkityksiltään ne eroavat selkeästi toisistaan (Lindholm 2015a, 15.). Osallistumisella kuvataan yhteisöllisyyttä, kuulumista ja osallistumista yhteisön tai yhteiskunnan toimintaan (Virolainen 2015, 56.). Osallistuminen tuo mieleen itsemääräämisen, että saa itse päättää osallistua toimintaan myönteisten tuntemuksien saattelemana. Osallistaminen avaa osallistumismahdollisuuksia. Osallistamisella on usein kielteinen leima, johon liittyy ylhäältä päin tuleva käsky toimia tietyllä tavalla. (Lindholm 2015a, 15.) Osallistamiseen viittaa aktivoiminen eli osalliseksi tekeminen. Osallisuus ei ole pysyvä asema ja osallisuudella on monia asteita, jotka vaihtelevat elämäntilanteen mukaan. (Virolainen 2015, 57.)

Tämän opinnäytetyön aikana puhutaan osallistamisesta myönteisestä näkökulmasta, joka antaa nuorille mahdollisuuden päästä osalliseksi sekä kannustaa osallistumaan. Osallistumiseen verrattuna osallisuus on kokemuksena syvempää, johon kuuluu vahvasti oman toimijuuden kokemus (Virolainen 2015. 56.). Osallisuuden käsite voidaan erottaa poliittiseen ja sosiaaliseen ulottuvuuksiin, joissa poliittinen osallisuus viittaa demokratiaan ja aktiiviseen kansalaisuuteen. (Virolainen 2015. 56.) Sosiaalinen ulottuvuus on sosiaalisessa kanssakäymisessä tapahtuva osallisuus, jossa ei välttämättä ole tarkoitus tehdä virallisia päätöksiä eikä vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin.

Linkolan ja Timosen (2015. 98.) mukaan osallisuuteen pyrkimistä ja osallistumista voidaan tukea muun muassa nuorisotyössä, kulttuurityössä ja vanhus-työssä. Nuorisotyössä on otettava huomioon nuorisolaki, jossa määritellään nuorten osallistumista ja kuulemista. Nuorisolain (L1285/2016) §24 mukaan nuoria on

kuultava ja osallisuutta mahdollistettava nuoriin liittyvissä toiminnoissa ja nuorilla tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa alueelliseen nuorisotyöhön. Nuorisolain piiriin kuuluvat kaikki alle 29-vuotiaat. (L1285/2016)

Lindholmin (2015b. 140-148.) mukaan tärkeimmät ohjenuorat osallistamiseen ovat seuraavat: uskalla osallistua, luota osallistettavan osaamiseen, jalkaudu kohderyhmän luokse, tarjoa nuorille mahdollisuus omaehtoiseen sisällön tuottamiseen, tee osallistumisesta elämyksellistä, tee osallistuminen helpoksi ja suunnittele erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia. Näiden ohjenuorien avulla suunnitellaan isokoulutuksien työpajatyöskentelyt.

Kun nuori osallistuu yhteiseen tekemiseen ja panostaa siihen, se lisää nuoren kokemusta kuuluvuudesta yhteisöön. Isosena toimiminen nähdään horisontaalisena yhteisönä, jossa nuori nähdään ja hänellä on mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisön yhteisiin asioihin. (Jouko Porkka, henkilökohtainen tiedonanto 7.1.2019.)

2.9 Sukupuoli ja seksuaalisuus

Sukupuoli on monimuotoinen termi, jolla on monta ilmenemismuotoa. Sukupuoli on biologinen, juridinen, sosiaalinen, psyykinen ja aistillinen kokemus. (Vilka. 2010, 17.). Ihmisoikeuslakiin kuuluu, että jokaisella on yhtäläiset oikeudet koulutukseen että sosiaali- ja terveystalveluihin riippumatta sukupuolesta tai seksuaalisuudesta. (Vilka. 2010, 162.). Myös rippikoulu lasketaan koulutukseen, joka on taattava kaikille.

Vilkan (2010, 132.) mukaan on yhtä tärkeää, että kaikki lapset ja nuoret hyväksytään seksuaalisesta suuntautumisesta huolimatta sellaisina kuin he ovat. Heille on myös tärkeää oppia elämään yhdessä omanlaisinaan sekä oppia jakamaan erilaisia asioita keskenään. Nämä asiat voivat olla vaikka sellaisia, mistä joku pitää ja joku ei pidä. (Vilka 2010, 132.)

Vilkan (2010, 163.) mukaan ammatillisessa kohtaamisessa on aina muistettava, että instituution edustaja ja yksilö käyvät aina jonkinlaista vallanvaihtoa sekä

keskustelevat siitä, kenellä on valta. Valta on ammatillisessa kohtaamisessa kahden yksilön välinen kamppailu, jossa kamppaillaan johtoasemasta, itsemääräämisestä sekä auktoriteetista. Tämä johtaa usein ei-ammattilliseen sananvaihtoon. (Vilka. 2010, 163.) Tähän liittyen isosten on myös hyvä tiedostaa heidän auktoriteettiasemansa rippikoululeireillä.

Seurakunnan toiminnassa on yhä huomattavissa jako tyttöihin/naisiin ja poikiin/miehiin. Myös seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset ovat olleet paljon esillä seurakunnan ja kirkon kannalta. Kirkko ei vielä tänä päivänäkään vihki samaa sukupuolta olevia pareja, mikä saattaa antaa nuorille sen kuvan, ettei homous ole sallittua.

Isoja ihmeitä – isostoiminnan linjauksen (2016, 22.) mukaan olisi suotavaa luopua perinteisistä tavoista lokeroida ihmisiä tyttöihin/naisiin tai poikiin/miehiin. Ihmisen identiteetti on moninaisempi kuin perinteinen lokerointi. Erot sukupuolten sisällä voivat olla suurempia kuin sukupuolten välillä. On huomioitava, että myös sanat ja sanavalinnat voivat sulkea ihmisiä ulkopuolelle ilman tarkoituksenmukaista toimintaa. On tärkeää huomioida, että kirkossa emme sulje ketään ulkopuolisiksi, vaikka nuoret, heidän perheensä ja heidän todellisuutensa ovat todella monenlaisia ja monimuotoisia. (Isoja ihmeitä – isostoiminnan linjaus 2016, 22.) Seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuus ovat puhututtaneet paljon mediassa sekä kirkon työntekijöiden keskuudessa. Sillä tämä aihe on vaikea, herkkä ja tulenarka, käsitellään asiaa vain sensitiivisyyden toteutumisen kannalta.

2.10 Sananen yhdenvertaisuudesta ja turvallisuudesta

Kirkon sivuilla nostetaan jo otsikkotasolla aiheet osallisuus ja yhdenvertaisuus esille. Sen mukaan jokaisella seurakuntalaisella on oikeus olla osa seurakuntaa sekä osallistua seurakunnan toimintaan haluamallaan tavalla. Sivuilla mainitaan monia apuvälineitä, joita seurakunnilla tulisi olla käytössään, mutta vain selkokielinen kristillinen kasvatusmateriaali sekä selkokieliset raamatuntekstit ovat mainituista sellaisia, joita on helppo soveltaa rippikouluihin. (Sakasti. Etusivu. Seurakuntatyö. Saavutettavuus.; Evi.fi. Plus. Yhteiskunta ja kirkko. Saavutettavuus.)

Suomen perustuslaissa (L11.6.1999/731) §6 määrätään, ettei ketään saa asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielihiteen, terveydentilan vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. (L11.6.1999/731.) Kirkon saavutettavuus ohjelmassa selkokielellä sanotaan, että yhdenvertaisessa kohtelussa kaikkia ei kohdella samalla tavalla vaan seurakunta luo jokaiselle yksilölle mahdollisuuden tasavertaiseen osallistumiseen. (Saavu – Kirkon saavutettavuusohjelma Selkosuomeksi. i.a., 13.)

Sakastin sivusto ehdottaa tutustumaan olemuskielellä toteutettuun rippikouluun. (Sakasti. Etusivu. Seurakuntatyö. Saavutettavuus.) Olemuskielinen rippikoulu on kuitenkin tarkoitettu ensisijaisesti vaikeasti kehitysvammaiselle, joka tarvitsee jatkuvaa vanhempiensa tai hoitohenkilökunnan huolenpitoa. (Sakasti. Etusivu. Seurakuntatyö. Kasvatus. Rippikoulu. Rippikoulu olemuskielellä.)

Yhteisopetus nähdään tasa-arvokysymyksenä eikä se anna syrjiä ketään omiin erityisryhmiin. Yhteistoiminnallisessa oppimisessa ryhmän tapahtumat muuttuvat keskinäisiksi eikä opettajapainotteiseksi johtamiseksi. Tämän rakenne mahdollistaa erilaisten oppijoiden olemisen luokassa, jossa saa tukea ja yksilöllistä apua. Integroidussa ryhmässä on mahdollisuus vähentää ennakkoluuloja etnisyyden tai vamman perusteella, sekä integroitu ryhmä on tehokas keino estää koulukiusaamista ja kehittää lasten välille luottamuksellisia ja ystävällisiä suhteita. (Saloviita 2006, 149, 153-154.)

Isostoiminta tulee olla turvallista kaikilla tasoilla. Jokaisen yksilön ja hänen rajojaan on kunnioitettava kaikilla inhimillisillä tasoilla, jotka ovat fyysinen, henkinen, emotionaalinen, seksuaalinen ja sosiaalinen taso. (Isoja ihmeitä – isostoiminnan linjaus 2016, 21.)

Turvallisuutta pohtiessa on huomioitava, että luodaan sellainen ilmapiiri, jossa kohdataan ihminen ja huolehditaan, että seurakunnan toiminnassa ei ole minäkään tasoista kiusaamista, syrjintää tai seksuaalista häirintää. on myös huomioitava, ettei kenellekään tule sosiaalista pakkoa osallistua ohjelmaan, johon hänellä ei ole psyykkisiä tai fyysisiä edellytyksiä vaan osallistujille on tärkeää tuoda

esille, että osallistuminen on vapaaehtoista. (TURVALLINEN SEURAKUNTA - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja 2018, 31.)

Henkinen turvallisuus on myös saavutettavuuden periaatteita. Kiusaaminen ei ole sopivaa seurakunnan toiminnassa. Kiusaamisessa on yleensä kyse voimasuhteiden epätasapainosta, jossa kiusattu on puolustuskyvytön kiusaajaan tai useampaan kiusaajaan nähden. Kiusaamista on myös nimittely ja pilkkaaminen, jos samaa yksilöä nimitetään yhä uudelleen. Kiusaaminen on usein hienovaraista ja muille näkymätöntä joukosta ulossulkemista. (TURVALLINEN SEURAKUNTA - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja 2018, 31,36.)

3 TAVOITTEET

Päätavoitteena on luoda materiaali, jonka avulla voidaan lisätä erilaisten nuorten mahdollisuuksia hakeutua isosiksi sekä auttaa heitä toimimaan rippikoulussa oma-aloitteisesti ilman ongelmia ohjeiden tulkinnassa. Tavoite on tehdä materiaalista mahdollisimman helposti ymmärrettävä käyttäjälle. Käyttäjät ovat ensisijaisesti isosia ja apuohjaajia, mutta sitä voi käyttää kuka vain aiheesta kiinnostunut.

Työpajatyöskentelyissä päätavoitteena oli osallistaa nuoria materiaalin tekemiseen sekä lisätä nuorten kiinnostusta ja kiintymystä materiaaliin, jotta heillä olisi pienempi kynnys käyttää materiaalia. Kun nuoret ovat mukana tuottamassa sisältöä se on myös heidän oma, ei vain ulkopuolisen tekijän tuottama materiaali. Lisäksi tavoitteena oli haastaa nuoria heidän osaamisalueillaan ja hyödyntää heille opetetun tiedon käyttämistä.

Ammatillisia tavoitteita oli ymmärtää erilaisiin oppijoihin liittyvää tematiikkaa, selkokielisyyden ja helposti ymmärrettävän tekstin tärkeys yksilölle sekä niiden oivaltaminen siinä suhteessa, että ne voidaan ottaa huomioon materiaalia tehtäessä. Tarve oli myös tiedostaa isokoulussa olevien nuorten vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot sekä mahdolliset puutteet, jotta niihin voidaan reagoida ja muokata materiaalin sisältöä niiden pohjalta. Lisäksi halusin kehittyä isokoulutuksen sisällön tuottamisessa sekä onnistua toimimaan isokoulutuksen päävastuussa olevana ohjaajana.

4 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KULKU

Materiaalin tekeminen aloitettiin keräämällä teoreettista tietopohjaa. Teoriana toimi aiemmat sketsi- ja leikkimateriaalit Hämeenkylässä seurakunnalla sekä kirjallisuutta aiheesta. Teoria lisääntyi kirjoittamisen ohella ja jossakin vaiheessa oli rajattava teorian laajuutta. Tähän päädyttiin siksi, että opinnäytetyönprosessia jatkettiin ilman paria. Esimerkiksi sosiaalisista taidoista voisi kirjoittaa vaikka kokonaisen opinnäytetyön, mutta jostakin on rajattava, jotta opinnäytetyö valmistuu.

Ennalta oli tiedettävissä monia sketsejä ja leikkejä sisältäviä opinnäytetöitä. Tässä prosessissa ei siis tarvinnut etsiä sketsi- ja leikkiohjeita vaan valita valmiista valikoimasta. Esimerkiksi Lärpäke (Lahti, 2011) on yksi tunnetuimmista opinnäytetöistä, joka sisältää leikki- ja sketsimateriaalia. Myös yhteistyökumppanilta saatiin lista heidän käyttämistään ohjeistaan. Kuitenkin omakohtaisesta kokemuksesta rippikoulutyöstä sekä keskusteluista useiden opiskelukumppaneiden ja seurakuntien työntekijöiden kanssa, pystyn toteamaan, ettei nämä aiemmat opinnäytetyöt tue erilaisten oppijoiden tarpeita, sillä ohjeet ovat vaikeasti tai niukka sanaisesti kerrottu.

Lisäksi keskusteltiin ja työskenneltiin nuorten kanssa isokoulutuksessa sekä pohdittiin yhdessä, mitkä sketsit ja leikit ovat heidän mieleisimpiä. Isokoulussa käytettiin erilaisia pienryhmille suunnattuja menetelmiä. Tätä kerättyä aineistoa hyödynnettiin materiaalin sketsi- ja leikkiosiossa ja varmistettiin, että nuorten suosiossa olevat sketsit ja leikit pysyvät materiaalissa.

4.1 Miksi päädyttiin työpajatyöskentelyyn?

Saloviitan (2006, 138) mukaan yhteistoiminnallisen oppimisen suurimmat myönteiset vaikutukset ovat oppilaitten keskinäiset suhteet. Vaikkakin Saloviitan *yhteistoiminnallinen oppiminen ja osallistava kasvatus* on kirjoitettu koulumaailmaan, voi sitä soveltaa myös isokoulutukseen. Isosen yksi tärkeimmistä työkaluista rippikoulussa on toinen isonen. On tärkeää, että isonen oppii koulutuksen aikana toimimaan oma-aloitteisista, mutta tunnistamaan muiden isosten

läsnäolon tärkeyttä. Yhteistoiminnallinen työskentely korostaa tasa-arvoista suhdetta, toisen kunnioittamista ja auttamista sekä toisen näkemistä tarpeellisena yhteistyökumppanina. Toisilleen puhuessaan nuoret pääsevät kehittämään ajatuksiaan sekä tukemaan toinen toisiaan jakamalla oppimaansa (Saloviita 2006, 46, 77).

Työpajatyöskentelyyn päädyttiin siksi, että näin isosilta saatiin tärkeää tietoa ilman, että heidän täytyi osata sanoittaa kirjallisesti ajatuksiaan ja taitojaan. Työpajat osallistavat isokoulutuksen nuoria ja he saavat kokea osallisuutta materiaalia tehdessä. Työpajatyöskentelyt päädyttiin pitämään osana isokoulutusta, joka on osa isostoimintaa, joten nuorten ei tarvinnut osallistua ylimääräisiin tapaamisiin. Näin ollen nuorten saapuminen tapaamisiin oli varmistettu. Nuorten määrä vaihtelee isokoulussa, sillä osa nuorista käyvät lukiota. Lukioden koeviikot ovat usein sellaisia viikkoja, jolloin isokoulussa on kävijäpula, mutta toisaalta on hyvä, että nuoret panostavat myös koulunkäyntiin (henkilökohtainen tiedonanto 27.3.2019 Tuula Vanhanen).

Työpajatyöskentelyjen suunnittelu aloitettiin pohtimalla mitä tietoja tarvitaan nuorilta, millaisia tietoja he mahdollisesti voisivat antaa sekä sitä, mitä heille on siinä vaiheessa isokoulutusta jo opetettu eli millaisia taitoja heillä pitäisi jo olla. Ensimmäisestä työpajatyöskentelystä oli selkeää se, että esitellään opinnäytetyön tekijä ja opinnäytetyön aihe. Lisäksi sanoitetaan, miksi heidät halutaan osalliseksi materiaalin tekemisessä. Sanoitetaan useaan kertaan, että materiaali on nuoria varten sekä isosena työskentelyn avuksi.

4.2 Ensimmäinen työpajatyöskentely

4.2.1 Työpajatyöskentelyn tavoitteet

Ensimmäisen työpajatyöskentelyn tavoitteita olivat tutustuminen nuoriin, saada heidät osallisiksi prosessiin, ja havainnoida nuorten toimintaa sekä vuorovaikutustaitoja keskenään, jotta niitä voidaan tukea tulevaisuudessa. Osallisuuden kokemusten syntymistä tuettiin osallistamalla ja kuuntelemalla nuorten ajatuksia ja tuntemuksia isosena olemisessa.

Havainnoinnin tavoitteena oli saada kuva nuorten vuorovaikutustaidoista ja niiden mahdollisista puutteista sekä havainnoida nuorten työskentelytapoja. Erityisesti askarruttaneita kysymyksiä olivat ”Miten nuoret kommunikoivat keskenään työstäessään iltaohjelman sisältöä?”, ”Miten nuoret puhuvat toisilleen, onko puhe asiallista ja toista kunnioittavaa?” sekä ”Mitä sketsejä ja leikkejä nuoret ovat heti valmiita esittämään ja miksi?”. Ensimmäisestä työpajatyöskentelystä päädyttiin selvittämään nuorten työskentelyä keskenään sekä sitä, millaisia leikkejä ja sketsejä nuoret muistavat ulkomuistista. Tällä työskentelyllä haluttiin varmistua siitä, että materiaalille on tarve sekä aloitettiin kartuttamaan millaisia ohjeita nuoret tarvitsevat ja haluavat.

Havainnointi sopii muun muassa yksittäisen ihmisen toiminnan tutkimiseen sekä tutkittaessa yksittäisen ihmisen vuorovaikutusta toisiin ihmisiin. Havainnointi sopii myös tutkiessa lapsia ja nuoria. (Vilkka, 2006. 38.). Havainnoinnissa luonnollisessa ympäristössä on etunsa siinä, että havainnointi tehdään aina oikeassa asiayhteydessä eli kontekstissa. Havainnoimalla saadaan tietoa ihmisten toimimisesta tietyssä tilanteessa. (Vilkka, 2006. 37.) Osallistavassa havainnoinnissa on kohteena sosiaalinen vuorovaikutus (Vilkka, 2006. 40.). Näiden syiden vuoksi havainnoitiin nuoria isokoulutuksessa, jossa he harjoittelevat taitojaan isoseksi.

4.2.2 Työpajatyöskentelyn kulku

Ensimmäinen työpajatyöskentely sijoittui syksylle 2018. Työskentely aloitettiin esittelemällä opinnäytetyön tekijä ja opinnäytetyön aihe sekä kerrottiin minkä taidetta työpajatyöskentelyjä pidetään. Yhteistyö nuorten kanssa aloitettiin kuulumisten vaihtamisella, jossa käytettiin apuna pehmolelurinkiä.

Pehmoleluringissä kukin saa vuorollaan kiertävän pehmolelun itsellensä, ja saa kertoa oman nimensä sekä yhden asian hänen päivästänsä. Puhua saa vain se kenellä on pehmolelu kädessään, ja muut kuuntelevat hiljaa. Esimerkiksi Matti saa pehmolelun ja kertoo "söin tänään hyvää jäätelöä". Kun henkilö on kertonut asian päivästänsä, hän antaa pehmolelun eteenpäin ja seuraava kertoo päivästänsä. Leikki jatkuu, kunnes jokainen on saanut pidellä pehmolelua ja kertoa yhden asian päivästänsä.

Leikin jälkeen muisteltiin nuorten kanssa erilaisia sketsejä ja leikkejä. Nuoret jaettiin neljän (4) hengen ryhmiin ja heille annettiin tehtäväksi ryhmässä listata viisi (5) mieleistään sketsiä ja viisi (5) mieleistään leikkiä. Seuraavaksi ryhmä valitsi niistä kaikista mieleisimmän ja esittivät valintansa, ettei kahdella ryhmällä ole samaa leikkiä tai sketsiä. Pienen valmisteluhetken jälkeen ryhmä esitti sketsin tai ohjasi leikin muille nuorille. Tällä menetelmällä nuoret pääsivät jo kokemaan sketsin esityksen tai leikin ohjaamisen aidossa tilanteessa sekä nuoria johdateltiin pohtimaan selkeiden ohjeiden merkitystä toiminnallisen työskentelyn avulla.

Työskentely purettiin yhteisellä keskustelulla. Nuorilta kysyttiin, miltä heistä tuntui työskennellä ja millaisia ohjeita he haluaisivat tulevaisuudessa. Muita kysymyksiä olisivat: Oliko ilman ohjetta helppo työskennellä? Miten leikit ja sketsit sujuivat verrattuna edellisiin kertoihin? Olisiko onnistunut paremmin, jos käytössä olisi olleet ohjeet leikkeihin ja sketseihin?

Paikalla oli kolme seurakunnan työntekijää, jotka auttoivat keskustelun sujumisessa. Työntekijät kysyivät nuorilta lisäkysymyksiä, joita en itse aina huomannut kysyä. Lisäksi heillä oli kokemusta siitä, miten nämä nuoret toimivat, joten he pyrkivät kysymään kysymyksiä, joilla nuoret tuovat itse ilmi heidän

kommunikointiongelmiaan tai sitä, etteivät ymmärrä ohjeita. Seurakunnan työntekijät tiesivät jo nuorten ongelmista, mutta nuorten haluttiin sanoittavan niitä vielä tässä tilanteessa, sillä tästä raportoidaan erityisesti tätä opinnäytetyötä varten.

Lisäksi oli oletettava huomioon yksityisyyden suojaamiseen liittyviä erityispiirteitä. Tutkimuskohteen yksityisyyden suojaaminen sekä tietosuojalain (L1050/2018) huomioiminen on erityisen tärkeää (Vilka 2006, 57-64). Havainnointi isokoulutuksessa ei ollut yksittäiseen henkilöön kohdistuvaa eikä kenenkään nimiä tai muuta yksityistä tietoa ole tallennettuna. Isokoulutuksessa olleista nuorista käytetään termiä isoset tai nuoret, joka kattaa sinä kertana paikalla olleet nuoret.

4.2.3 Työpajatyöskentelyn havainnot ja johtopäätökset

Vilkan (2006, 57.) mukaan parhaimman tutkimustuloksen saa, kun kertoo tutkimuskohteelle heti aluksi mitä tutkii ja miksi tutkii. Siksi näin toimittiin isokoulutuksessa nuorten kanssa. Havainnointitavoista tätä tutkimusta varten tarkastellaan osallistuvaa havainnointia, sillä sen kautta voidaan osallistua ja johdatella nuoria vastaamaan tutkimuskysymyksiimme.

Työskentelystä havainnoitiin (LIITE1), että nuorten kommunikoinnissa on parannettavaa eikä se ollut joka kerta asiallista ja toisia kunnioittavaa. Myös vuorovaiikutustaidoissa on nuorilla vielä paljon opittavaa. On kuitenkin huomioitava se, että isokoulutusta oli suoritettu vasta hieman alle puolet vuoden mittaisesta isokoulutuksesta.

Kun ryhmä kasvaa ja muokkaantuu, ryhmä käy läpi erilaisia vaiheita, joiden myötä ryhmä kasvaa ja muokkaantuu todelliseen muotoonsa. Ryhmän muodostumisessa on viisi vaihetta. Ensimmäinen on muotoutumisvaihe, jossa ryhmä ei ole vielä selvittänyt tavoitteitaan, normejaan eikä selkeitä ryhmärooleja ole vielä syntynyt. Toinen vaihe on konflikti vaihe, jossa ryhmä oppii tuntemaan toisiaan sekä erilaiset ryhmäroolit alkavat muokkautua. Äänekkäimmät esittävät mielipiteitään, mistä saattaa seurata konflikteja. (Kauppila 2005, 97–98.) Ryhmäytymistä havainnoidessa voidaan todeta, että ryhmäytyminen oli vielä kesken.

Kolmas vaihe on yhteistoiminnan syntymisen vaihe. Siihen kuuluu tasapainoinen yhteistyö, mutta yhteistoimintaa kaunistellaan sekä konflikteja vältetään. Neljäs vaihe on kypsän toiminnan vaihe, jossa ryhmän jäsenten roolit ovat vakiintuneita sekä yhteistyö sujuu moitteettomasti. Viides vaihe on ryhmän hajoaminen. Ryhmä on päässyt tavoitteeseensa ja ryhmän jäsenten lähteminen ryhmästä on helppoa, mutta haikeaa. Ryhmän kehitysvaiheet ovat moninaisia ja toisinaan ryhmän muodostuminen voi mennä taaksepäin. (Kauppila 2005, 98–99.) Havainnoidulla nuorten käyttäytymistä isokoulutuksessa voidaan todeta, että ryhmä oli siirtynyt toiseen vaiheeseen. Eli vaikka nuoret tarkkailivat toisiansa ja etsivät omaa rooliansa ryhmän sisällä, he olivat luoneet omia pikku kuppikuntiaan ryhmän sisällä ja heillä oli haasteita päästä yli erimielisyyksistensä

Työskentelyn loppuksi käytiin purkukeskustelua (liite 1) nuorten ja työntekijöiden kanssa. Vilkan (2006, 44) mukaan osallistuvaa ja tarkkailevaa havainnointia on aina hyvä suunnata. Haastatteluissakin voi suunnata keskustelua sellaiseen suuntaan, josta saadaan tarpeellisia tietoja (Vilka 2006, 44). Siksi nuorille esitettiin apukysymyksiä, joilla johdateltiin nuorten ajattelua oikeaan suuntaan. Esimerkiksi kysyttiin ”millaisia ohjeita he haluaisivat oppaaseen, jonka tuotan heille oppinäytetyöprosessissa?” sekä ”Miksi yksikään ryhmä ei valinnut sketsiä?”. Näin ollen saatiin vastauksia niihin kysymyksiin, joihin ei muuten saataisi vastausta nuorilta. Esimerkiksi nuoret eivät valinneet sketsejä siksi, etteivät he osanneet niitä ilman ohjetta. Lisäksi ryhmät valitsivat vain leikkejä, jotka on yleisesti tunnettuja isosten keskuudessa yli seurakuntarajojen.

Havainnoinnissa ilmeni, että nuoret luottavat itseensä, sillä he eivät halunneet aikaa leikkien ohjaamisen harjoitteluun. Harjoittelun puute heijastui leikin ohjaamiseen epävarmuutena, ja epävarmuutena siihen, miten leikki kokonaisuudessaan menee. Nuoret tarvitsevat selkeästi vielä lisää tukea siinä, miten toimia ryhmänä ja yksin.

Nuoret kaipasivat lisävarmuutta leikin yksin ohjaamiseen, sillä jokainen kysyi varmistusta jossain kohtaa leikin ohjausta sekä muilta nuorilta että ohjaajilta. Huomioitavaa tämän perusteella on, että pienillä lisävinkeillä ja muistilistalla on

nuorille suuri apu. Varmistuksen saaminen on myös hyvin olennaista ja tärkeää nuorille heidän isosena kasvamisensa takia.

Yllättävää oli, että nuoret toivoivat ”punch linen” eli vitsin iskulauseen tai huipentuman olevan selkeästi esillä, sillä eivät sitä itse löytäneet sketsistä. Jos vitsin keskeisin sisältö ei ole esittäjällä tiedossa, on pohdittava miten hän voisi silloin esittää sen muille hauskana vitsinä. Nuorilla oli myös toive, että leikkeihin merkittäisiin jonkinlaisella asteikolla optimaalinen osallistujamäärä. Sen perusteella olisi helpompi päättää leikkejä, joita ohjaa leireillä.

Sillä osallistuva havainnointi on avointa ja vapaamuotoista tiedonhakua, se muistuttaa paljon arkielämän vuorovaikutusta. Siitä syystä eettiset kysymykset korostuvat erityisesti osallistuvassa havainnoinnissa. Toisaalta se, että tutkija tulee osalliseksi tutkimuskohteen elämään, rikkoo se aina tutkimuskohteen luonnollista arkielämää. (Vilka 2006, 56-57.) Tähän viitaten on siis oltava varovainen havainnointien tulkinnassa. Se, että tutkijana oltiin paikalla ja havainnointia tehtiin, on saattanut vaikuttaa nuorten toimintaan. Myös Vilka (2006, 57.) mainitsee, että tutkijan on tiedostettava, että saattaa itse vaikuttaa tutkimuskohteen elämään.

Johtopäätöksinä voidaan todeta, että nuoret toivovat ja tarvitsevat selkeitä, lyhyitä ja ytimekkäitä ohjeita leikkeihin ja sketseihin. Erityisesti huomioidaan heidän toiveensa saada tarvikelistaus samalle sivulle ohjeen kanssa. Näin ollen myös ensimmäisen vuoden isonen, joka ei ole koskaan nähnyt sketsiä tai leikkinyt kyseistä leikkiä, osaa varata tarvittavat välineet ajoissa.

4.3 Toinen työpajatyöskentely

4.3.1 Työpajatyöskentelyn tavoitteet

Toisen työpajatyöskentelyn tavoitteina oli saada kuva nuorten taidoista toimia isosena sekä soveltaa jo opittuja taitoja. Tällä työpajatyöskentelyllä oli myös tavoitteena ensimmäisen työpajatyöskentelyn tavoin saada nuoret osallisiksi prosessiin sekä saada nuoret kokemaan osallisuutta. Osallisuuden kokemisella tavoite oli saada nuoret kiinnostumaan tulevasta materiaalista ja kiinnostumaan käyttämään materiaalia tulevaisuudessa isosena toimiessaan.

Tavoitteena oli kartoittaa nuorten osaamista isokoulutuksen loppuvaiheessa, jotta mahdolliseen osaamisen puuttumiseen voidaan puuttua seuraavalla isokoulutuskaudella sekä tämän opinnäytetyöprosessin materiaalissa. Sisältö tavoitteita oli saada nuoret pohtimaan syitä isoseksi lähtemiseen, mitä he voisivat kertoa rippikoulussa isostoiminnasta sekä pohtia leikkien ohjaamiseen ja sketsien esittämiseen liittyviä ohjeistuksia. Näihin sisältöihin päädyttiin, sillä työpajatyöskentely oli kauden lopussa ja nuoret olivat jo valmistautumassa toimimaan isosina rippikouluissa. Lisäksi työntekijän kanssa keskustelimme, ettei isokoulutuksessa käymiseen olla välttämättä motivoituneita koko kaudeksi. Tämän vuoksi nuorilta aiottiin kysyä mitä he olisivat halunneet tietää isokoulutuksesta ennen siihen osallistumista, jotta saataisiin tietoon syy motivoitumattomuudelle.

Yhtenä sisältö tavoitteina oli pohtia nuorten kanssa sukupuoli- ja seksuaalisensitiivisiä pareihin jakoja tuomatta työskentelyn taustalla olevaa ajatusta esille. Tavoitteena oli työskentelyssä pohtia erilaisia tapoja jakaa rippikoululaisia pareihin, jotka eivät ole tyttö-poika -parit. Tavoite oli saada nuoret ajattelemaan sukupuoli- ja seksuaalisensitiivisesti ilman näiden termien käyttöä, sillä ne voivat olla nuorille vaikeita ymmärtää sekä näin toimiessa pystyttiin välttämään mahdolliset kielteiset suhtautumiset seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuutta kohtaan.

4.3.2 Työpajatyöskentelyn kulku

Toisessa työpajatyöskentelyssä keskityttiin enemmän nuorten taitoihin isosena. Työpajatyöskentelyyn suunniteltiin työskentelypisteet niiden osaamisalueiden osalta, jotka isosten kuuluisi hallita. Tämä työpajatyöskentely oli kauden toiseksi viimeinen isokoulutus, joten oli mahdollista testata nuorten taitoja ryhmissä tehtävillä kirjallisilla tehtävillä (liite 3). Tällä saatiin selville nuorten osaamisen taso juuri ennen kauden päättymistä.

Työpajatyöskentely sijoittui maaliskuulle 2019. Nuoria oli paikalla 12, sillä koulujen tenttiviikot karsivat osallistujien määrää. Nuorten kanssa suunniteltiin kilpailun avulla oppaan sivuilla oleva hahmo. Hahmo suunniteltiin kolmen (3) hengen ryhmissä. Jokainen ryhmä sai yhden (1) paperin, joka jaettiin kolmeen (3) osaan. Jokainen ryhmän jäsen piirtää yhden (1) kehon osan.

Piirtäminen aloitettiin niin, että paperista taiteltiin näkyviin vain ylin kolmannes. Tähän ensimmäinen ryhmän jäsen piirsi pään. Ensimmäinen kolmannes käännettiin taaksepäin niin, ettei seuraava piirtäjä näe sitä. Nyt esillä oli paperista vain toinen kolmannes. Seuraava ryhmän jäsen piirsi keskivartalon eli vatsan ja kädet. Tämäkin käännettiin taaksepäin ja esillä oli vain viimeinen kolmannes paperista. Kolmas ryhmän jäsen piirsi tähän jalat, lantiosta jalkateriin.

Kun piirroksen kaikki osiot olivat valmiina, ryhmä avasi paperin nähdäkseen kokonaisen hahmon. Pienen tutkiskelun jälkeen annettiin noin viiden (5) minuutin ajan tehdä pieniä lisäyksiä hahmoon. Ryhmiä opastettiin keksimään hahmolle nimi, taustatarina sekä supervoima. Nuoret palasivat piiriin ja jokainen ryhmä esitteli omat hahmonsensa (LIITE 2. Hahmosuunnittelut).

Hahmot kerättiin talteen, sillä illan päätteeksi pidettiin suljettu äänestys voittajasta. Jokaisella nuorella oli yksi ääni käytettävissä. Hahmoille annettiin numero, nuoret pitivät silmänsä kiinni ja nostivat kätensä sen numeron kohdalla, jonka haluavat voittavan. Äänet laskettiin sillä hetkellä ja lopuksi ilmoitettiin voittaja.

Nuoret työskentelivät ryhmissä, joissa pohtivat eri toimipisteillä eri kysymyksiä. Kysymykset olivat leikin ohjauksesta, sketsin esittämisestä, ryhmäjaosta sekä mitä olisit halunnut tietää isokoulusta ennen isokouluun tulemistä. Viimeisellä kysymyksellä pyrittiin saamaan tietoon, miksi nuoret hakeutuvat isokoulutukseen, mutta eivät ole motivoituneita osallistumaan isokoulutukseen aktiivisesti joka viikko sekä miten isokoulusta voisi kertoa rippikoululaisille totuudenmukaisesti, innostavasti sekä mielekkäästi. Lopuksi käytiin aihe kerrallaan vastauksia läpi sekä keskusteltiin niistä yhdessä. Keskustelua ja vastauksia on kirjattu ylös myöhempää käyttöä varten (Liite 3).

4.3.3 Työpajatyöskentelyn johtopäätökset

Osallisuuden mahdollisuus näkyi siinä, että nuoret pääsivät mukaan materiaalin luomisessa ja suunnittelussa. Mahdollisuuksia oli erilaisia ja eri asioista, jotta mahdollisimman moni isonen kokisi osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa materiaalin sisältöön. Työskentelyn perusteella voi todeta, että sketsien ja leikkien ohjaus on nuorille selkeää. Jokaisen ryhmän listaukset olivat pitkiä sekä lähes identtiset.

Nuorten käyttäytymisen perusteella päätettiin, ettei materiaalissa seikkailevalle hahmolle anneta nimeä. Ryhmän esitellessä hahmoa ja nimeä, oli joidenkin nuorten asenne nimeä kohtaan sellainen, että se herätti epäilykset nimen liittyvän pilkkaamiseen ja kiusaamiseen. Kiusaaminen ei ole hyväksyttävää seurakunnan toiminnassa (TURVALLINEN SEURAKUNTA - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja 2018, 31,36).

Asenteellisen saavutettavuuden kannalta on tärkeää, että kaikki pääsevät mukaan seurakunnan yhteyteen ja voivat elää kristittyinä (Saavu – Kirkon saavutettavuusohjelma Selkosuomeksi. i.a., 14). Tämän vuoksi rippikoulussa työskentelevien tulisi olla sensitiivisiä sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Näin ollen myös isosena toimivan nuoren olisi hyvä osata toimia sensitiivisesti. Vaikka leikeissä olisi ”aina ennen ollut” tyttö-poika -parit, voidaan totuttuja käytänteitä kuitenkin muuttaa isosten ja työntekijöiden toimesta.

Useat nuoret mainitsivat, etteivät he tienneet isokoulutuksesta tarpeeksi ennen isokoulutukseen tulemistä. Osa nuorista vastasi, etteivät tienneet mitä isokoulussa oikeasti tehdään tai kuinka usein sitä on. Myöskin se, että mitä useammin käy isokoulussa, sitä varmemmin pääsee isoseksi haluamalleen leirille, oli useille tullut tieto vasta jossain vaiheessa vuotta. Useat nuoret myös kertoivat, etteivät olisi lähteneet isoseksi, mikäli olisivat tienneet kuinka paljon se vie aikaa. Hämeenkylässä seurakunnassa isokoulutusta on yhden kerran viikossa (Tuula Vanhanen henkilökohtainen tiedonanto 14.5.2019). Näin ollen materiaaliin kirjoitetaan pieni osio isokoulutuksesta. Nuoret saivat itse kirjoittaa aiheesta, joten ne lisätään sellaisinaan ja lisäksi kysytään työntekijöiltä lisätietoa. Tälle sivulle jätetään myös runsaasti tilaa, jotta nuoret voivat täydentää yhdessä työntekijöiden kanssa isokoulutuksen sisältöön liittyviä tietoja

4.4 Materiaalin luomisen periaatteet

Työskentelyn aloittamisen tueksi pohdittiin ja kirjattiin materiaalin kohderyhmät. Materiaalin työstäminen kohderyhmälle antoi työskentelylle suunnan sekä muistutti toimimaan päätettyjen ohjenuorien mukaan.

Materiaalin kohderyhmänä ovat:

- Nuoret, jotka haluavat toimia isosina, mutta joilla on vaikeuksia luetun ymmärtämisessä.
- Nuoret, joita helppolukuinen teksti auttaa ymmärtämään ohjeet helpommin.
- Nuoret, jotka pystyvät toimimaan itsenäisesti sekä ymmärtävät helppolukuisesta tekstistä ohjeet ja pystyvät toimimaan annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Lisäksi materiaalia voivat käyttää kaikenlaiset nuoret, vaikka ei ole tarvetta lukuisille ohjeille.

Työpajatyöskentelyjen jälkeen tutkittiin nuorilta saatuja tietoja sekä havaintoja heidän toiminnastaan isokoulussa. Työpajatyöskentelyjen sekä selkokielen kirjoitusohjeiden (Virtanen 2015, 68–111) pohjalta toteutettiin leikkien ja sketsien helppolukuisien ohjeiden mallit. Ohjeissa on yleisiä kielenhuollon muistutuksia, teksti- ja sanastotasoisia ohjeita sekä lause- ja virketasojen, havainnollisuuden, vaikeiden rakenteiden ja tekstin tarkastuksen ohjeet (Virtanen 2015, 109–110.)

Leikkien ja sketsien muokkaaminen helppolukuisiksi oli työlästä ja työskentely kesti pitkään. Materiaalin sisältö kuitenkin suurelta osin on leikkien ja sketsien helppolukuisia ohjeita, eikä muuta sisältöä tarvinnut kirjoittaa kuin muutamalle sivulle. Materiaalin kirjoittaminen oli haasteellista, sillä sketsit tuntuvat menettävän paljon huumoriarvoa, kun niitä joutuu selittämään liikaa auki. Toisaalta on muistettava, että sketsin esittäjän on tiedettävä mikä sketsissä on hauskin osuus eli vitsi eli nuorten toivoma helposti nähtävissä oleva ”punch line”.

Sketsien helppolukuisen mallin (LIITE 4) tärkeimmät asiat olivat: sketsin henkilöiden tuominen selkeästi esille eli kuinka monta roolia tässä sketsissä on,

vuorosanat esillä selkeästi, sketsin kulku selkeästi esillä sekä sketsin punch line eli vitsin pääpointti on alleviivattu keltaisella. Väriksi valittiin keltainen, sillä mustavalkoisena tulostettaessa teksti näkyy, vaikka alleviivaus on pohjapaperia tummempi.

Leikkien helppolukuisen mallin (LIITE 5) tärkeimmät asiat olivat: leikin kulku selkeästi esillä, tarvikkeet lueteltuna, laulun sanat erillään ohjeesta, sopiva leikkijämäärä. Leikkijämääräksi valittiin alle 10 osallistujaa, 10-20 osallistujaa sekä yli 20 osallistujaa. Nuorten toiveena oli, että leikeissä olisi suuntaa antava leikkijämäärä ilmoitettu. Isosten on helpompi miettiä juuri sen rippikoulun osallistujamäärän mukaisia leikkejä.

Materiaalin ohjeisiin ja rakenteeseen on vaikuttanut selkokielen kirjoitusohjeet sekä nuorten toiveet ohjeiden ulkoasusta sekä kirjoitustyylistä. Ohjeissa on kirjoitettu tarvikkeet erillisiin laatikoihin. Laatikoista tarvikkeet on helppo tarkistaa, sillä ne ovat erillään sivun muusta tekstistä.

Työpajatyöskentelyssä tehtyjen havainnointien perusteella nuorilla on tarpeeksi tietoa ja taitoa leikkien ohjaamiseen sekä sketsien esittämiseen. On kuitenkin ajateltava niitä isosia, joille sketsien ja leikkien ohjauksen ohjeet olisivat tarpeellista olla kirjoitettuna materiaalissa. Näin ollen kirjoitettiin yleiset ohjeet esiintymiseen sketsissä sekä leikin ohjaukseen. Näissä ohjeistuksissa otetaan huomioon myös turvallinen seurakunnan toiminta sekä turvallisen leikin ohjaaminen.

Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuden huomioiminen rippikoulussa on tärkeää. Materiaaliin on valittu sellainen kanta, ettei materiaalissa tuoda esille suoraan seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuutta. Joillekin isosille se voi toimia triggerinä eli sytytyslankana kielteisille toiminnoille tai keskusteluille, joten ohjeistuksia tehdessä on muistettu sensitiivisiä toimintatapoja. Esimerkiksi on lisätty vaihtoehtoisia tapoja muodostaa pareja, eivätkä ne ole tyttö-poika parit. On tärkeää, että nuoret hyväksyvät juuri sellaisina kuin he ovat ja pääsevät mukaan tavalliseen kanssa käymiseen muiden nuorten kanssa, ilman että sukupuolen tai seksuaalisuuden monimuotoisuus olisi syynä ryhmästä poissulkemiselle (Vilkkä 2010, 132).

On huomioitava, että myös isosen tai apuohjaajan toiminta voi aiheuttaa seksuaalista ahdistusta eikä se ole sopivaa. Turvallinen kosketus on erityisen tärkeä osa turvallinen seurakunta julkaisua. Rippikoulun leikeissä on kättelyä ja halaaamista. Turvallinen kosketus on sitä, että yksilöllä on oikeus päättää saako häneen koskea vai ei. Koskettamisella voi viestittää hyväksyntää ja turvallisuutta, mutta koskettaminen voi ylittää rajoja ja aiheuttaa epämukavia kokemuksia. Työntekijä on aina lähtökohtaisesti vastuussa siitä, että seurakunnan toiminta on turvallista kaikille. (TURVALLINEN SEURAKUNTA Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja 2018,41.) Rippikoulussa isosia ja apuohjaajia voidaan pitää ohjaajina, joten myös heidän on tärkeää turvata leikkien ja pelien turvallisuus kaikille osallistujille. Esimerkiksi täysi-ikäisen apuohjaajan ei ole aina hyvä olla leikeissä mukana, sillä hän saattaa olla useita vuosia rippikoululaista vanhempi. Materiaalissa on pyritty antamaan vinkkejä isosina ja apuohjaajina toimiville. Esimerkiksi B-I-N-G-O -leikin kohdalla on huomio siitä, että apuohjaaja pohtisi osallistumisestaan leikkiin.

Eettisten käytänteiden puolesta on pohdittava sitä, kenelle sketsien ja leikkien ohjeet kuuluvat. Tekijänoikeuksia ovat pohtineet myös Kaikkonen & Mokki (2018, 42.) eivätkä he löytäneet siihen vastausta, sillä leikkien ohjeet ja sketsien käsikirjoitukset ovat kulkeneet suullisena perimätietona jo vuosikymmenten ajan. Näin ollen leikkien ja sketsien ohjeiden tekijänoikeuksia ei ilmeisesti ole kenelläkään ja niitä saa vapaasti käyttää.

Leiricup-osion lisääminen materiaaliin tuli toiveena yhteistyökumppanilta Hämeenkyllän seurakunnalta. Sillä aikaa tämän osion toteuttamiseen oli vähän eikä sitä ollut lähtötilanteessa otettu huomioon, päädyttiin seurakunnan työntekijöiden kanssa listata leiricup-aiheita rippikoulukesän aikana. Nämä listaukset käytettiin aineistona sellaiseen, mutta kirjoitusasu muokattiin helppolukuisiksi.

5 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTI

5.1 Materiaalin arviointi

Yhtenä tavoitteena oli saada nuoret kiinnostumaan materiaalista sekä kiinnostumaan käyttämään materiaalia toimiessaan isosina tai apuohjaajina. Palautteen pohjalta voidaan sanoa, että ohjeet on helppo ymmärtää. Tarvike listauksesta iloittiin ja kyseltiin, milloin materiaali tulee heidän käytettäväkseen. Ainakin osa nuorista on siis motivoituneita materiaalin käyttämiseen heidän työskentelynsä apuvälineenä.

Seurakunnan nuoret ja nuoret aikuiset ovat puhuneet opinnäytetyöprosessista ponileikki-tutkimuksena, mikä viittaa siihen, että nuoret ja nuoret aikuiset ovat kiinnostuneita materiaalista. Nuoret ovat kyselleet milloin materiaali tulee heidän käyttöönsä, mikä viitanee siihen, että nuoret ovat myös kiinnostuneita käyttämään materiaalia tulevaisuudessa. Lisäksi positiivista palautetta annettiin siitä, että heidän toiveitaan oli kunnioitettu ja huomioitu materiaalin tuottamisessa.

Työntekijän palautteen perusteella leikkien ja sketsien ohjeissa ei ollut kuin muutama virhe, jotka korjattiin ennen opinnäytetyöprosessin valmistumista. Eniten korjausehdotuksia tuli materiaalin alussa oleville tervehdystekstille sekä isosen tehtäviin rippikoulussa. Näissäkin suurin osa korjausehdotuksista koski tekstin rakennetta sekä kirjoitusvirheitä. Lisäksi ehdotettiin, että piirroshahmo saisi olla useammallakin sivulla, ja tämän korjausehdotuksen perusteella piirroshahmoa on lisätty useammalle sivulle.

5.2 Opinnäytetyöprosessin haasteet

Haasteena opinnäytetyöprosessin aikana oli työparin lähteminen pois kesken prosessin. Työmäärä oli suunniteltua suurempi ja nyt tekijöitä oli enää yksi, mutta työmäärä oli edelleen suunniteltu kahdelle. Opinnäytetyöprosessi oli edennyt jo hyvin pitkälle ja melkein valmiiksi saakka, joten päädyttiin jatkamaan yksin

edelleen, vaikka se toi haasteita lisää. Työparin lähteminen prosessista ei ollut mutkatonta ja vei ajallisesti paljon aikaa pois työskentelyltä, sillä prosessi ei voinut edetä ennen kuin lopullinen päätös työparin lähtemisestä oli tehty.

Ajankäytössä oli myös paljon haasteita. Osa haasteista johtui omasta toiminnasta sekä oman toiminnan suunnittelusta, joka ei ollut koko ajan suunnitelmallista eikä toimivaa. Osa haasteista johtui ulkoisista tekijöistä, kuten seurakunnan toiminnasta johtuvia. Esimerkiksi isokoulu loppui jo marraskuussa ja jatkui vasta tammikuun lopulla, joten työskentelyä nuorten kanssa ei voitu toteuttaa tänä aikana. Lisäksi haasteita toi mukanaan koulujen loma-ajat, milloin isokouluakaan ei ole. Näitä ovat muun muassa syysloma viikot.

Palautteen kerääminen koitui yhdeksi suureksi haasteeksi prosessin loppu puolella. Nuoria oli vaikea saada antamaan palautetta eikä isokoulutukseen osallistuminen onnistunut muiden aikataulujen takia. Palautetta olisi voinut pyytää myös kesken prosessin. Palautteen saaminen prosessin eri vaiheissa olisi saattanut auttaa päättämään mihin suuntaan prosessia ollaan viemässä. Palautetta saatiin kuitenkin Hämeenkylässä seurakunnan vastaavalta nuorisotyönohjaajalta ja materiaalia on työstetty tämän palautekeskustelun perusteella.

Opinnäytetyöprosessin aikana olen tehnyt huomioita epävarmuudesta ja luottamuksen puutteesta itseeni. Omaan työskentelyyn sekä omaan osaamiseen luottaminen on taitoja, joita tarvitsee opetella. Niitä onkin tämän prosessin aikana jouduttu opettelemaan ja on opeteltava prosessin loppumisen jälkeenkin. Rohkeasti eteneminen eri työvaiheissa, kun työskentelee pääsääntöisesti yksin eikä voi pohtia eri päätelmiä muiden ihmisten kanssa, on vaikeaa ja vaatii paljon työstämistä etukäteen.

5.3 Ammatillinen kasvu ja arviointi

Diakonia-ammattikorkeakoulun eettisissä periaatteissa tutkivassa ja kehittävässä työssä mainitaan opinnäytetyötä tekevän opiskelijan sitoutuvan haastamaan syrjivät ja alistavat asenteet ja käyttäytymistavat. Niissä mainitaan myös sellaisen

kielen käyttö, jota jokainen ymmärtää. (Gothóni, i.a.). Nämä eettiset periaatteet tulivat opinnäytetyössä esille, sillä materiaalissa käytetään selkeää ja helppoluista kieltä jokaisessa ohjeessa. Tämä toteutettiin niin, että ohjeet kirjoitettiin uudelleen lyhyinä, ytimekkäinä lauseina. Myös isokoulutuksessa huomioitiin puheen selkeys.

Nuorisotyönohjaajan ydinosaamisessa mainitaan työn liittyvän laaja-alaisesti nuorten elämään. Nuoria rohkaistaan löytämään paikkansa seurakunta yhteydessä sekä kristittyinä maailmassa. Nuorisotyöllä on yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tavoitteita. Nuorisotyönohjaajan tehtäviä ovat kehittäminen, ohjaaminen ja toteuttaminen sekä heidän vastuulla on nuorisotyön vapaaehtoistoimijoiden kouluttaminen ja johtaminen. (Evl.fi. Plus. Koulutus ja työelämä. Kirkon ammatit. Kirkon työntekijän ydinosaaminen. Ydinosaamiskuvauksia.)

Tämän opinnäytetyöprosessin aikana on työskennelty näiden mukaisesti. Nuoria on rohkaistu ja pyritty lisäämään mahdollisuutta olla seurakunta yhteydessä sekä yksilö että yhteisöllisellä tasolla. Kehittämistä, ohjaamista ja toteuttamista on tehty pääsääntöisesti tämän opinnäytetyöprosessin aikana. Nuorisotyönohjaajan vastuu vapaaehtoistoimijoiden eli isosten ja apuohjaajien kouluttaminen ja johtaminen ovat olleet ydintehtäviä tämän opinnäytetyöprosessin aikana isokoulutukseen osallistumisessa sekä nuorten osallistamisessa.

Ammatillisesta näkökulmasta työpajatyöskentelyt onnistuivat hyvin, sillä nuoret osallistuivat kaikkiin tehtäviin ja tuottivat materiaalia, jota pystyi sellaisenaan hyödyntämään. Nuorten osallisuus ja se, että heitä on kuunneltu, näkyy materiaalissa. Materiaalissa on heidän toivomiaan leikkejä ja sketsejä sekä niiden ulkoasu on nuoren toiveiden mukaisesti tehty. Nuorten toiveina olivat selkeät vuorosanat, selkeä ”punch line” sketseissä, leikeissä on merkitty minkä kokoiselle ryhmälle leikki olisi optimaalinen sekä sketseissä ja leikeissä on tarvike listaukset mukana. Materiaali auttaneen lisäämään tai ylläpitämään isostoiminnan yhdenvertaisuutta.

Sosionomin kompetensseissa (Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opiskelu. Opiskelija polku. Opintojen suorittaminen. Arviointi. Osaamisvaatimukset sosionomi.) eettinen osaaminen on yhtenä kokonaisuutena. Niissä mainitaan muun muassa

yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen, asettuminen yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle sekä ymmärrys oman ihmiskäsityksen ja arvomaailman merkitys asiakastyössä. Tämän opinnäytetyöprosessin aikana on pyritty lisäämään yhdenvertaisuutta seurakunnan isostoiminnassa sekä edistää tasa-arvoa. Opinnäytetyössä asetetaan niiden puolelle, joilla on problematiikkaa osallistua nykyisillä tukitoimenpiteillä isostoimintaan sekä edistetään heidän yhdenvertaisia mahdollisuuksia. Tämän prosessin aikana on huomioitu oma ihmiskäsitys ja arvomaailma sekä niiden risteymät työelämäkentällä. Esimerkiksi omasta arvomaailmasta nähden kaikki ihmiset ovat tervetulleita seurakuntaan ja seurakunnan toimintaan ja on otettava huomioon heidän erilaisuutensa sekä seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuus. Työkentällä kuitenkin törmäsin sellaiseen ajatteluun, jossa seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuutta eivät kaikki työntekijät hyväksyneet henkilökohtaisesti, vaikka pyrkivätkin toimimaan annettujen sensitiivisten ohjeiden mukaisesti.

Sosionomin kompetensseihin (Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opiskelu. Opiskelija polku. Opintojen suorittaminen. Arviointi. Osaamisvaatimukset sosionomi.) nojaten keskeistä lainsäädäntöä on huomioitu opinnäytetyöprosessin aikana sekä toimittu lainsäädännön mukaisesti. Kompetensseissa mainitaan myös osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksien edistäminen, joka on ollut opinnäytetyöprosessin tärkein ja kannattelevin teoria pohja kaikelle työskentelylle nuorten kanssa.

Kaikkien haasteiden jälkeen opinnäytetyöprosessi on onnistunut saavuttamaan tavoitteet. Selkokieliisyys ja helposti ymmärrettävä teksti ovat tärkeitä apuvälineitä tulevaisuudessa työelämässä. Näiden tematiikkojen ymmärtäminen ja niiden soveltaminen opinnäytetyöprosessissa on ollut erityisen tärkeää ja opettavaista.

Kehittyminen isokoulutuksen sisällön tuottamisessa sekä päävastuussa olevana ohjaajana toimiminen on opettanut luottamusta itseeni sekä siihen mitä olen ollut tekemässä. Sisällön tuottamiseen oppii vain tekemällä sekä työskentelemällä sellaisten kollegoiden kanssa, joilla on enemmän kokemusta isokoulutuksen pitämisestä sekä nuorten vapaaehtoisten kouluttamisesta. Nuorten

vuorovaikutustaitoihin sekä niiden mahdollisiin puutteisiin voi puuttua vain reagoimalla nopeasti havaittuihin epäkohtiin sekä muokkaamalla isokoulutuksen sisältöä vastaamaan mahdollisten puutteiden korjaamiseen.

LÄHTEET

- Aalto, M., Pohjalainen-Vonko, T. & Saarainen, P. (2004). Työntekijän ja työn tekemisen rajat. Teoksessa Toimittaneet Aaltonen, H., Pruuki, L. & Saarainen, P. *Rippikoulun käsikirja* (s. 227-232). Kirjapaja Oy: Helsinki)
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opiskelu. Opiskelija polku. Opintojen suorittaminen. Arviointi. Osaamisvaatimukset sosionomi. Saatavilla 24.11.2019 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Evl.fi. Plus. Koulutus ja työelämä. Kirkon ammatit. Kirkon työntekijän ydinosaaaminen. Ydinosaaamiskuvauksia. Saatavilla 24.11.2019 <https://evl.fi/documents/1327140/43561565/Nuorisoty%C3%B6nohjaajan+ydinosaaaminen/396e58e4-3986-c899-7254-8ef9d9f41761>
- Evl.fi. Plus. Yhteiskunta ja kirkko. Saavutettavuus. Saatavilla 24.11.2019 <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/saavutettavuus>
- Evl.fi. Tutki uskoa. Mistä rippikoulussa on kyse? Saatavilla 6.4.2019 <https://evl.fi/tutki-uskoa/rippikoulu>
- Evl.fi. Tutki uskoa. Sanasto. Isonen. Saatavilla 6.4.2016 <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Isonen>
- Gothóni, R. i.a. Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä. Saatavilla 7.11.2018 <http://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2793510>
- Heinikainen, J., Keinänen, K., Talja, S., Tasanko, M. ja Tuomainen, V. (2000) *Öökkönä redi? Rippikoulun isosen sanakirja*. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Huizinga, J. (1947). *Leikkivä ihminen*. Helsinki: WSOY 1947
- Hämeenkylässä seurakunnan isostoiminnan paikallisuunnitelma. i.a. Tuloste työntekijöiden hallussa.
- Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016. Saatavilla 22.10.2019 <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Isoja+ihmeita%C3%A4+-+Isostoiminnan+linjaus+2016/2f33ba1b-73cf-5d5e-abba-dea671c432ef>

- Kaikkonen, E. & Mokki, B. (2018). Isoskansio. Materiaali Keravan seurakunnan isosten työn tukemiseen. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma.) Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/145151/Kaikkonen_Elina_Mokki_Bea.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kauppi, R. A. (2005). Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kirkon tiedotuskeskus (2008). KESÄ 2008: Suosituimmat riparileikit ovat jo klassikkoja.
- Kuusi, R. & Porkka, J. (toim.) (2006) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Kirkkohallituksen monistamo. L1050/2018 Tietosuojalaki. Saatavilla 21.11.2019 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181050>
- L1285/2016. Nuorisolaki. Saatavilla 6.10.2019 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- L417/2007. Lastensuojelulaki. Saatavilla 7.4.2019 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.
- L731/1997 Suomen perustuslaki. Saatavilla 7.4.2019 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Lahti, L. (2011). LÄRPÄKE. Iltaohjelmavihko Kangasalan seurakunnan nuorisotyön käyttöön. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto) Saatavilla 28.10.2019 http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38927/Lahti_Leena.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lindholm, A. (2015a). Arto Lindholm: Johdanto. Teoksessa Ei-kävijästä osalliseksi: osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla (s. 14-15). Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavilla 6.10.2019 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-219-5>
- Lindholm, A. (2015b). Johtopäätökset: voiko ei-kävijöitä osallistaa?: Osallistamisen ohjenuorat. Teoksessa Ei-kävijästä osalliseksi: osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla (s. 140-148). Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavilla 6.10.2019 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-219-5>

- Linkola, J. & Timonen, P. (2015). Uuden tekniikan mahdollisuudet osallistamisessa. Teoksessa Ei-kävijästä osalliseksi: osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla (s. 98-110). Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavilla 6.10.2019
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-219-5>
- Lumme, M. 2.5.2017. Erityisoppilaat opiskelevat harvoin omassa ryhmässään – Näin opetus sujuu Vantaalla. Vantaan Sanomat. Saatavilla 24.4.2019 <https://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/514111-erityisoppilaat-opiskelevat-harvoin-omassa-ryhmassaan-nain-opetus-sujuu-vantaalla>
- Porkka, J. (2019). The Young Confirmed Volunteers of the Evangelical Lutheran Church of Finland Motivation, Religiosity, and Community. Saatavilla 24.11.2019 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/227335/DIAK_tutkimus_2_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Saavu – Kirkon saavutettavuusohjelma Selkosuomeksi. i.a. Saatavilla 24.11.2019 https://evl.fi/documents/1327140/39227522/vihko_selkosuomi.pdf/5ecb1357-4b1a-e8a3-38de-9a60799a6727
- Sakasti. Etusivu. Seurakuntatyö. Kasvatus. Rippikoulu. Rippikoulu olemuskielellä. Saatavilla 6.4.2019 <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content229FF7>
- Sakasti. Etusivu. Seurakuntatyö. Saavutettavuus. Saatavilla 6.4.2016 <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content554434>
- Saloviita, T. (2006.) Yhteistoiminen oppiminen ja osallistava kasvatus. Opetus 2000. Ps-kustannus. ws bookwell oy: juva)
- Selkokeskus. SELKEÄSTI KAIKILLE SELKOMITTARI. Saatavilla 15.9.2019 https://selkokeskus.fi/wp-content/uploads/2018/10/SELKOMITTARI_2018_11.10.18.pdf
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. Tutki uskoa. Mistä rippikoulussa on kyse? (i.a.) evl <https://evl.fi/tutki-uskoa/rippikoulu> saatavilla 23.11.2017
- Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017. Saatavilla 22.10.2019 <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Suuri+Ihme+++Rippikoulusuunnitelma+2017/758d0926-f7b9-3e63-bc2b-93ffaab30f90>

TURVALLINEN SEURAKUNTA Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja
2018. (2018). Saatavilla 24.11.2019 [https://evl.fi/docu-
ments/1327140/44385363/turvallinen-seurakunta-julkaisu.pdf](https://evl.fi/documents/1327140/44385363/turvallinen-seurakunta-julkaisu.pdf)

Vilka, H. (2006). Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi

Vilka, H. (2010). Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen. Jyväskylä: PS-
kustannus.

Virolainen, J. (2015). Kulttuuripoliittinen näkökulma osallistumiseen: Osallisuus
ja osallistaminen. Teoksessa Ei-kävijästä osalliseksi: osallistumi-
nen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla (s. 56-57). Helsinki:
Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavilla 6.10.2019
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-219-5>

Virtanen, H. (2002) Selkokielen määritelmä, tarve ja käyttäjäryhmä. Teoksessa
Virtanen, H. (toim.). Selko-opas. (s.7-22) (Tammer-Paino Oy, Tam-
pere)

Virtanen, H. (2015). Selkokielen käsikirja. Tampere: Tammerprint Oy.

LIITE 1. Ensimmäinen työpajatyöskentely

Tässä liitteessä on muistiinpanoja havainnoista ensimmäisestä työpajatyöskentelystä sekä muistiinpanoja toiminnan purkukeskustelusta yhdessä isosten ja seurakunnan työntekijöiden kanssa.

HAVAINTOJA:

- Kommunikoinnissa vajeita
- Miten puhutaan muille? Kielenkäyttö.
- Otetaanko kaikki huomioon? Tässä ei onnistuttu kovin hyvin. Ryhmissä jäi osan isosten osallistuminen vähäiseksi.
- Leikin ohjeistus ilman ohjetta ei toimi
- ”Mitä pitikään tehdä tässä leikissä?” – kommentteja paljon kesken leikin.
- Leikinvetäjällä ajatus, että auttaa solmun avaamisessa, ei ehkä onnistunut kuitenkaan. Yritti kysyä työntekijöiltä sekä meiltä varmistusta, että saisi auttaa. Annoimme luvan, mutta ei auttanut leikkijää.
- Turvaudutaan tuttuun ja turvalliseen
- PIIRILEIKIT suosittuja
  - sisä- ja ulkoringit. sukupuolettomuus otettava huomioon. Näin ollen myös se, että saadaan tasaparit onnistuvat helpommin.

LIITE JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA

Purkukeskustelun muistiinpano

Miltä tuntui työskennellä?

- hauska päättää ite
- yhteisymmärrys mikä leikki / ei jousteta
- yhteisymmärrys osittain toimi

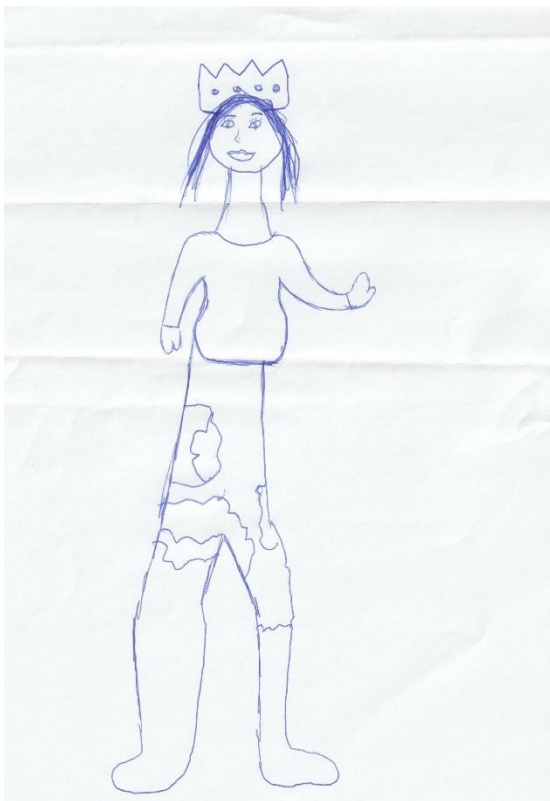
Miltä tuntui työskennellä ilman sketsi tai leikki ohjetta?

- Vapaalta, aina voisi mennä paremmin
- pikkusia varten selkeemmät ohjeet olisi hyvät
- Pienelle porukalle helpompi selittää
- Kukaan ei muista sketsien kulkua
- noloo pukeutuu
- saa improo ilman ohjetta (tilaa improlle)

Minkälainen sketsin tai leikin ohje olisi hyvä ohje?

- yksinkertainen, parilla lauseella kerrottu ja vuorosanat
- kavereilta kysyy apua tai improo kaiken
- Kuinka monelle joku leikki olisi optimaalinen vetää?
- Muista pidätellä pokkaa -> "ÄLÄ NAURA"
- TARVIKKEET leikkiin tai sketsiin
- Älä puhu selin, ajoitus eli sketsin punch line selkeästi esillä.

LIITE 2. Hahmosuunnittelut

LIITE 3 Toinen työpajatyöskentely

Tässä liitteessä on SUURAAKKOSILLA kirjoitettu työpajatyöskentelyn tehtävänänot ja niiden alla kaikkien paikalla olleiden isosten vastaukset. Suurimassa osassa tehtävistä ei ollut niin sanottuja oikeita tai väriä vastauksia. Leikin ja sketsin ohjeistuksissa oikeina vastauksina voidaan hyväksyä kaikki sellaiset, jotka ovat jokaiselle isosella mahdollisia suorittaa eivätkä ole liian ankaria ohjeistuksia.

KEKSIKÄÄ MAHDOLLISIMMAN MONTA ERILAISTA TAPAA JAKAA RIPPIKOULULAISIA PAREIHIN TAI PIENRYHMIIN.

KEKSIKÄÄ MUITA KUIN TYTTÖ-POIKA -PARIT TAI JAKO JOHONKIN NUMEROON, ESIMERKIKSI 8 HENKILÖÄ JAETAAN 4, TULEE 4 PARIA.

- Vaatteiden värin mukaan/värikoodit
- Majoittumishuoneiden mukaan
- Arvonta tai nimet kulhoon
- Vuodenajan mukaan/syntymäkuukauden mukaan
- Numerojako
- Aakkosjärjestys jono ja siitä lähimmät muodostaa ryhmän tai parin
- Muistipeli korteilla parijako
- Millä vain korteilla, joissa sama kuvio kuin haluttu ryhmä
- Kuiskaa riparilaiselle eläimen ja sitten riparilaiset etsii samaa eläintä
- Kengän koon mukaan
- Pituuden mukaan
- Lempivärin mukaan

LIITE JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA

TEHKÄÄ LISTA MAHDOLLISIMMAN MONESTA ASIASTA, JOTKA ON MUISTETTAVA SKETSIÄ VETÄESSÄ.

ESIMERKIKSI ”ÄLÄ KÄÄNNÄ SELKÄÄ KUUNTELIJALLE, SILLÄ SILLOIN KUUKAAN EI KUULE SINUA”.

- Kuuluva ääni
- Puhu selkeästi
- Pidä pokka
- Älä jäädy
- Ei saa pelkää, että mokaa
- Jos mokaa, jatka sketsiä silti
- Jos mokaa, älä putoa roolista
- Improvisoi
- Opettele roolisi ja vuorosanat
- Muista oma roolisi
- Muista vuorosanat
- Älä puhu liian nopeasti
- Asiallisia sketsejä
- Muista heittäytyä sketsiin
- Odota hiljaisuutta
- BackUp- plan
- Esiinny yleisölle
- Nauti!

LIITE JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA

JOS OLET ISONEN:

KIRJOITAKAA LISTA ASIOISTA, JOITA ON MUISTETTAVA LEIKKIÄ OHJATESSA.

- Selkeät ohjeet
- Näytä esimerkkiä
- Äänenvoimakkuus, puhu selkeästi ja kuuluvasti
- Selitä ohjeet rauhallisesti niin, että kaikki ymmärtävät
- Auta, jos joku ei ymmärrä
- Ole kärsivällinen
- Ei saa pakottaa ketään mukaan
- Ei saa olettaa, että kukaan tietäisi leikkiä etukäteen
- Ota kaikki huomioon, myös ujoimmat.
- Hiljennä leikkijät ensin
- Kysy ymmärsikö kaikki ohjeet

ENSIMMÄISEN VUODEN ISONEN:

- KIRJOITAKAA ASIOITA, JOITA SINÄ OLISIT HALUNNUT TIETÄÄ ISOKOULUSTA ENNEN ISOKOULUUN TULEMISTA.

MIKÄLI OLET USEAMMAN VUODEN ISONEN TAI APPARI:

- KIRJOITA ASIOITA, JOITA OLET KERTONUT RIPPIKOULULAISILLE ISOKOULUTUKSESTA RIPARILLA.
- KIRJOITA UUSILLE ISOSILLE VINKKEJÄ, MITEN TOIMIA RIPARILLA.
- Tietää, että mitä siellä tehdään
- Kuinka usein isokoulutusta on
- Paljonko isosille maksetaan
- Isokoulussa saa ruokaa
- Lukiosta saa kurssin pois
- Mitä enemmän käyt, sitä varmemmin pääset isoseksi toive riparille
- Käyntikertojen määrä
- Isokoulun sisältö
- Keitä isokouluun tulee

Muistiinpanoja:

Isokoulun sisällöstä yleisesti pitää kysyä työntekijöiltä sekä siitä mitä isosille kerrotaan. Kuinka totuudenmukaista on, mitä isokset kertovat riparilla. Mitä riparilla kerrotaan isokoulusta? Miten motivoidaan lähtemään isoseksi?

LIITE 4. Sketsin helppolukuinen malli

SKETSIN NIMI

HENKILÖT: Henkilö1, Henkilö2, Henkilö3

SKETSIN KULKU:

Henkilö1 sanoo:

Henkilö2 tekee jotain ja sanoo:

Henkilö3 hymyilee.

Sketsin "punch line" on **alleviivattu keltaisella.**

LIITE 5. Leikin helppolukuinen malli

LEIKIN NIMI

Leikki sopii parhaiten alle/yli 10 leikkijälle / Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille

LAULUNSANAT

LEIKIN KULKU

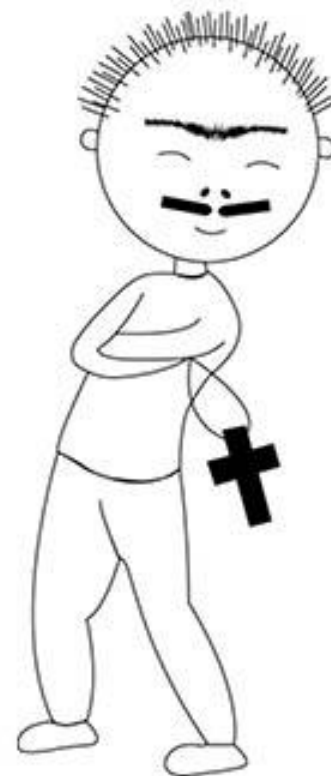
Tarvikkeet:

LIITE 6 Kaikenlaisten isosten ja apuohjaajien materiaali

Tulostusohje:

Materiaali on suunniteltu A5 kokoiseksi vihoksi. Valitse tulostettavaksi sivut 56-109. Tulosta A4-tulostuspaperille kaksi puoleisena. Valitse paperin kääntö lyhyen sivun kautta, jotta materiaalin sivut ovat oikein päin vihossa. Tulostettuasi kaikki materiaalin sivut, taita paperit keskeltä siten, että siitä muodostuu vihko.

***KAIKENLAISTEN
ISOSTEN
JA
APUOHJAAJIEN
MATERIAALI***

MOI ISONEN JA APPARI!

Tämä materiaali on sinun avuksesi kun olet isosena.

Täältä löydät tietoa, mitä on toimia isosena ja mitä ovat isosen taidot.

Leikit on jaoteltu helposti löydettäviin osioihin:
tutustumisleikit, kisailuleikit, visailuleikit, kosketusleikit ja polkka-
leikit.

Sketsit on jaoteltu eri kategorioihin.
Kategoriat ovat lyhyet sketsit, jatkikset, pitkät sketsit ja
käännösvirheet.

Jatkikset ovat sketsejä, jotka jatkuvat joka iltaohjelmassa.

Pitkien sketsien esittämiseen menee paljon aikaa. Pitkiä sketsejä on
hyvä harjoitella etukäteen.

Appareille on tässä oppaassa leiricup-kisaa varten muutamia kisoja
esimerkkeinä.

Mikäli et keksi omia, voit aina palata tähän oppaaseen ja valita
valmiin kisan.

Kirjan sivuilla kulkee isosten suunnittelema henkilö.
Hän antaa vihjeitä sekä auttaa pärjäämään leirillä.

Ihanaa leiriä ja uskokaa itseenne.
Olette hyviä juuri tuollaisina. Isosina ihan parhaita!

Terveisin Katariina

Nämä tyhjät sivut voit käyttää omille muistiinpanoille.

Voit suunnitella iltaohjelmia näille sivuille tai kirjoittaa itsellesi muistutuksia.

Miksi isosia tarvitaan rippikoulussa?

Rippikoululaisille on mukavampaa, kun on oman ikäisiä nuoria mukana ja nauttimassa leiristä sekä tekemässä leiristä vielä hauskemman.

Isonen näyttää esimerkkiä miten toimitaan hartauksissa tai muualla. Rippikoululaiset ottavat sinusta mallia. Muista käyttäytyä esimerkillisesti.

Tehtäväsi rippikoulussa ovat seuraavat:

Päivystäminen

eli huolehdi että kaikki rippikoululaiset ovat ajoissa oikeassa paikassa

Rippikoululaisten vapaa-ajalla leikität, pelaat pelejä ja juttelet.

Pidät rippikoululaisille seuraa ja huomioit heitä.
Et jätä ketään yksin.

Raamisryhmien pitäminen.

Isosten vetämät raamisryhmät ovat tärkeitä, sillä isosen johdolla voidaan Raamatusta puhua nuorten kielellä ja nuorten kesken.

Iltaohjelma

Voidaan pitää myös päivällä.
Rippikoulu voi olla myös päiväripari.
Silloin iltaohjelma ei ole illalla.

Mikä isokoulu?

Isokoulu on tarkoitettu nuorille, jotka haluavat toimia isosena rippikouluissa.

Isokoulussa tutustuu uusiin ihmisiin, saa uusia ystäviä sekä monenlaisia taitoja.

Isokoulusta saa välineitä ihmissuhteisiin, ryhmänohjaukseen, kristittynä kasvamiseen ja omien vahvuuksien löytämiseen.

Isokoululaiset suunnittelevat ja toteuttavat rennon Iisimessun muutaman kerran kaudessa.

Isokoulu kokoontuu keskiviikkoisin klo 19 Hämeenkylässä kirkon seurakuntasalissa.

Isokouluun ilmoittaudutaan syyskuun aikana sähköisen asiointipalvelun kautta. Koulujen loma-aikoina (syysloma, hiihtoloma esimerkiksi) ei ole isokoulua.

LEIKIT

LEIKIN OHJAAMINEN:

- Yksi henkilö johtaa leikkiä. Leikin vetäjä on hyvä sopia etukäteen. Jos vetäjiä on useampia, tulee ohjeista sekavia.
- On hyvä tutustua leikkiin etukäteen. Älä ohjaa leikkiä, jos et ole varma miten leikki menee.
- Leikin vetäjän vastuulla on leikin pysyminen *turvallisena* loppuun saakka.
- Käytä reipasta ja kuuluvaa ääntä.
- Muista säännöt, jotka annoit ja pidä huoli, että toimit itse niiden mukaan.
- Kerrottuasi säännöt, muista tarkistaa, että rippikoululaiset ovat ymmärtäneet ohjeet. Voit kysyä "selitinkö ymmärrettävästi?" tai "onko kysyttävää?"
- Älä pakota ketään mukaan.
- Jos itse näytät pitävän leikistä ja innostuneelta, sama asenne siirtyy myös rippikoululaisiin.
- Lopeta leikki, kun se on vielä hauskaa. Älä jatka leikkiä liian kauan.

Turvallinen leikki:

- Ketään ei kiusata.
- Jokaisella on mukava olla.
- Leikkiin ei ole pakko osallistua
- Leikki lopetetaan ajoissa. Kaikille jää hyvä mieli leikistä.
- Leikkiminen ei nolaa ketään
- Leikin aikana kaikki kunnioittaa kaikkia osallistujia

LANKAKERÄ

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

Leikkijät seisovat tai istuvat ringissä.

Leikinvetäjä pitää kädessään lankakerää ja kertoo oman nimensä sekä yhden asian itsestään.

Leikinvetäjä ottaa langan päästä kiinni ja pitää siitä koko loppuleikin ajan.

Hän heittää kerän toiselle leikkijälle.

Leikkijä kertoo oman nimensä ja yhden asian itsestään.

Leikkijä ottaa langasta kiinni ja pitää siitä koko loppuleikin ajan.

Hän heittää loput kerästä seuraavalle.

Leikki jatkuu näin, kunnes kaikilla leikkijöillä on ote narusta.

Viimeisenä kerä heitetään leikinvetäjälle.

Lopuksi naru rullataan kerälle takaisin. Leikinvetäjä sanoo ensin sen leikkijän nimen, jolla on kerästä lähtevä lanka. Kerä heitetään leikkijälle, joka pyörittää narun kerän päälle. Leikkijä sanoo sen leikkijän nimen, kenellä on kerästä lähtevä lanka. Leikki jatkuu näin kunnes kerä on kokonainen eikä kenelläkään ole narua.

Tarvikkeet:

Iso lankakerä

PAPERILENNOKKIKISA.

Ryhmä saa tehtäväkseen tehdä A4 paperista lennokin.

Kun kaikilla ryhmillä on lennokit valmiina, asettuvat ryhmäläiset jonoon. Ensimmäinen aloittaa heittämällä lennokkia. Seuraava jonosta heittää lennokkia siitä, minne lennokka laskeutui. Näin jatketaan kunnes kaikki ryhmäläiset ovat heittäneet kerran.

Pisimmän matkan tehnyt joukkue voittaa.

Tarvikkeet:

1kpl A4 paperia
yhdele ryhmälle

KÄPYJEN KERÄÄMINEN.

Ryhmät muodostavat jonot. Jokaisesta ryhmästä vain yksi saa olla keräämässä käpyä.

Jonon ensimmäinen etsii yhden kävyn, löydettyään kävyn tuosen jonoon ja menee itse jonoon viimeiseksi.

Kaikilla ryhmillä on yhteinen aika, esimerkiksi 5-10 minuuttia.

RIPARISALAATTI

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Istutaan piirissä tuoleilla. Kasvot ovat piirin keskustaan päin.

Vetäjälle ei ole omaa tuolia.

Vetäjä seisoo piirin keskellä. Hän sanoo jonkin asian, jota odottaa rippikoululta.

Sen jälkeen kaikki, jotka odottavat samaa asiaa, vaihtavat paikkaa.

Vetäjä yrittää päästä istumaan.

Ilman paikkaa jääneestä leikkijästä tulee seuraava vetäjä.

Hän sanoo yhden asian, jota odottaa rippikoululta. Ja kaikki jotka odottavat samaa asiaa, vaihtavat paikkaa.

Jos vetäjä sanoo "ripari" vaihtavat kaikki leikkijät paikkaa.

Tarvikkeet:

Tuoleja. Yksi vähemmän kuin leikkijöitä

OMA NIMI PLUS

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Yksi kerrallaan leikkijöistä kertoo oman nimensä sekä jonkin asian, joka alkaa samalla alkukirjaimella kuin hänen nimi.

Asiat voivat olla:

Adjektiivi eli jokin asia, joka kuvailee leikkijää (Adjektiivin pitää olla positiivinen). Esimerkiksi iloinen.

Eläin

Jos joku leikkijöistä ei meinaa keksiä sopivia adjektiiveja, voi häntä hieman avustaa.

Tarvikkeet:
Istumapaikka jokaiselle (voi olla seisten tai istuen lattialla/tuolilla.)

PALLON HEITTO

Palloa (tai muuta esinettä) heitetään sovittuun kohteeseen. Ryhmäläisistä jokainen saa 1-3 heittoa. Yhden pisteen saa, kun esine osuu kohteeseen.

Tarvikkeet:

Heittokohde:

ämpäri, maahan piirretty ympyrä, puun runko tai muu paikalla oleva kohde.

Heittoväline:

pingispallo, käpy, pikku kivi, paperitollot tai muu sopiva esine.

KORIPALLON HEITTO.

Apuohjaaja pisteyttää rastin.

Esimerkiksi telineeseen osuminen 1p, korin renkaaseen osuminen 2p ja korin saaminen 3p.

Kaikilla ryhmäläisillä on ainakin kaksi heittoa. Jokainen ryhmä saa saman verran heittoa.

NIMI PLUS LIIKE

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Leikkijät ovat piirissä.

Leikin vetäjä aloittaa kertomalla oman nimensä ja tekemällä jonkin liikkeen.

Muut leikkijät tervehtivät aloittajaa sanomalla "Hei (NIMI)!" ja tekevät saman liikkeen.

Esimerkiksi. Leikin vetäjä aloittaa sanomalla: "Hei olen Anna". Ja hän kumartaa.

Muut leikkijät sanovat "Hei Anna!" Ja kumartavat.

Leikki jatkuu näin, kunnes kaikki ovat kertoneet nimensä ja tehneet omat liik-keensä.

NIMIVILTTI

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Ryhmä jaetaan kahteen joukkueeseen. Leikinvetäjän pitävät vilttiä ilmassa ja molemmat joukkueet piiloutuvat viltin eri puolille.

Kummastakin joukkueesta yksi leikkijä siirtyy aivan viltin viereen, kasvot vilttiin päin.

Leikinvetäjät laskevat viltin. Leikkijät viltin edessä sanovat toistensa nimet mahdollisimman nopeasti. Hitaampi leikkijä siirtyy toiseen joukkueeseen.

Leikkien jatketaan kunnes kaikki ovat päässeet viltin eteen tai kun aika loppuu. Voittaja on se joukkue, jolla on enemmän osallistujia.

Tarvikkeet:
Lakana tai viltti

PALLON HEITTO RINGISSÄ

Ryhmä heittelee palloa annetun ajan verran. Aika voi olla 2-3 minuuttia.

Lasketaan kuinka monta heittoa ryhmä saa ajan aikana. Pallon on käytävä kaikilla jäsenillä.

RISTIT LUONNONMATERIAALEISTA

Ryhmä tekee ristin maahan käyttäen luonnosta löytyviä materiaaleja.

Apuohjaaja ottaa kuvat risteistä ja pisteyttää ne. Pisteytys tehdään siten, ettei tule suurta eroa tuotosten välille. Pisteytys voi olla vain ykkönen ja kakkonen, esimerkiksi materiaalien käytön ja kekseliäisyyden mukaan.

ADJEKTIIVILAPPULEIKKI

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

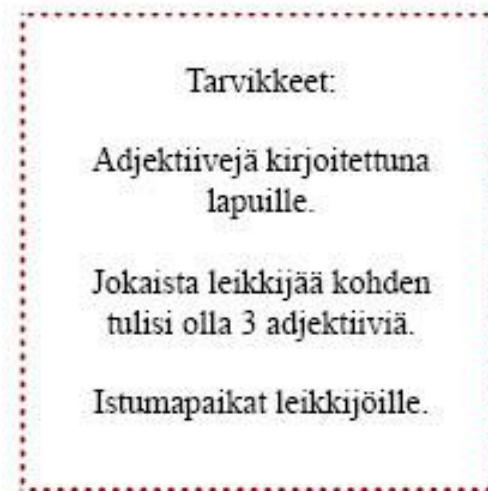
LEIKIN KULKU

Adjektiivejä on kirjoitettu lapuille. Yhdessä lapussa on yksi adjektiivi.

Laput sekoitetaan ja jaetaan jokaiselle leikkijälle 3 lappua. Leikkijä lukee laput itsekseen ja miettii kuvailevatko ne sanat häntä.

Leikkijät kulkevat tilassa ja yrittävät vaihtaa itselleen sellaiset laput, jotka kuvaavat häntä itseään parhaiten. Jokaisella tulee olla koko ajan 3 lappua kädessään.

Kun kukaan ei enää halua vaihtaa lappuja, istutaan alas ringkiin. Kukin kertoo vuorotellen itsestään lappujen avulla ja perustelee, miksi hänellä on juuri ne tietyt laput.

HEDELMÄSALAATTI

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Leikkijät istuvat piirissä tuoleilla.

Jokaisella leikkijällä on oma tuoli.

Leikin vetäjä on keskellä eikä hänellä ole tuolia.

Tuoleilla istuville leikkijöille annetaan eri hedelmien nimiä.

Leikkijöiden määrästä riippuen kannattaa käyttää 3-5 eri hedelmää.

Kerro leikkijöille niiden hedelmien nimet, joita käytätte tässä leikissä.

Komennolla "hedelmäsalaatti" jokainen vaihtaa paikkaa.

Paikkaa ei saa vaihtaa viereiseen tuoliin eikä omalle paikalleen saa jäädä.

Keskellä seisova leikin johtaja aloittaa huutamalla hedelmän.

Kyseiset "hedelmät" ja nousevat paikaltaan ja vaihtavat istumaan vapautuneeseen tuoliin. Leikin vetäjäkin yrittää löytää istumapaikan.

Joka jää ilman istumapaikkaa jää piirin keskelle seisomaan.

Hänen vuoronsa on huutaa jokin hedelmä ja etsiä itselleen istumapaikka vapautuvista tuoleista.

Leikki jatkuu näin kunnes isonen lopettaa leikin.

Tarvikkeet:
Tuoli kaikille.
Leikin vetäjälle ei tuolia.

VESI PESUVADISSA

Ryhmä on piirissä ja makaa selällään jalat ylhäällä. Jaloissa on sukat ja kengät tai pelkät sukat.

Jalkojen päälle laitetaan pesuvati, jossa on vähän vettä.

Ryhmän on riisuttava sukat/kengät ilman, että vesi läikkyy.

Apuohjaaja ottaa aikaa ja nopein joukkue voittaa.

VEDENKANTO

Tämän suorittaa yksi ryhmä kerrallaan rastilla.

Yhdessä ämpärissä on vettä, jonka vieressä on mukeja. Toinen ämpäri on tyhjä. Ämpäreiden välillä on 2-3 metriä matkaa.

Ryhmän tehtävänä on tyhjentää vesi tyhjäan ämpäriin mahdollisimman nopeasti. Apuohjaaja ottaa aikaa ja nopein joukkue voittaa.

ESTERIN AUTO

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LAULUNSANAT

Esterin auto on Datsun G (Ajetaan näkymättömällä auton ratilla)

Sillä se mummo kurvailee (kurvaillaan)

Mummo kun lähti kaupunkiin (pyöritään ympyrää)

Autoon uudet tuulilasit vaihdettiin (tehdään käsillä tuulilasinpyyhkijät)

Ou, jee! (käsiliike),

Hyvin menee! (käsiliike)

Bensa palaa! (käsiliike),

Moottori huutaa! (käsiliike)

LEIKIN KULKU

Laulu toistetaan niin monta kertaa kuin halutaan, liikkeet tehdään isommin ja ääntä käytetään aina enemmän!

Autoon vaihdettava osa vaihtuu joka kerta, seuraavien säkeistöjen vaihdettavia osia voivat olla ovat:
takaluukku (tehdään luukun sulkemisliikkeitä)
katto (pidetään käsi ylhäällä kuin pideltäisiin kattoa paikallaan)
maali (tehdään maalausliikettä)
pohja (näytetään käsillä pohja)
koko auto (näytetään koko auto liikettä käsillä)

Voit keksiä lisää itse.

Tarvikkeet:
Voit halutessasi pukeutua
hassusti ohjatessasi leikkiä.

KÄÄRMEEN NYLJENTÄ

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Leikkijät menevät jonoon seisomaan.

Jokainen leikkijä ojentaa vasemman kätensä jalkojensa välistä taaksepäin.

Jokainen ottaa edessä olevan kädestä kiinni oikealla kädellään.

Jonon viimeinen ryömii muiden jalkojen välistä. Muut leikkijät seuraavat peräs-sä.

Kädet eivät saa irrota missään vaiheessa.

Näin jatketaan, kunnes koko jono seisoo suorassa.

RUNOT

Ryhmät tekevät runon rippikoulusta. Apuohjaajat voivat päättää muutamia sanoja, jotka on pakko olla mainittuna runossa.

TIETOKILPAILU

Apuohjaajat tekevät kysymykset. Kysymykset voivat olla mitä vain rippikouluun sopivia.

TUOLILEIKKI

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Tuoli asetetaan ringiin. Leikkijöiden kasvot ulospäin ringistä.

Musiikki soi kaiuttimista tai joku soittaa soitinta.

Leikkijät kiertävät ringiä myötäpäivään eli kellon suuntaan.

Musiikin loppuessa jokainen etsii istumapaikan itselleen.
Yksi leikkijä jää ilman tuolia. Hän putoaa pelistä.

Näin jatketaan kunnes pelissä on enää 1 leikkijä.

Tarvikkeet:

- Tuoli jokaiselle leikkijälle (leikinvetäjälle ei tuolia)
- Musiikkia kaiuttimista tai voi soittaa pianoa tai kitaraa

MAA – MERI - ILMA

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Leikkijät asettuvat riviin huoneen toiseen reunaan. Tämä on maa.

Huoneen keskellä on meri. Kohta voidaan merkitä maalarinteipillä tai jollakin pienellä asialla, johon törmääminen ei satuta ketään.

Huoneen toisessa reunassa on ilma.

Leikin vetäjä huutaa yhden paikoista: maa, meri tai ilma.

Leikkijöiden tehtävänä on juosta mahdollisimman nopeasti kyseiseen paikkaan ja jäädä seisomaan.

Viimeiseksi oikeaan paikkaan tullut putoaa pelistä.

Leikin vetäjä voi myös hämätä huutamalla sen paikan, jossa jono jo on.

Tällöin turhaan liikkeelle lähtenyt putoaa pelistä pois.

Voittaja on viimeiseksi peliin jäänyt.

Tarvikkeet:

Iso tila, jossa
liikkua

PALLON PYÖRITYS ISOSEN JALKOJEN VÄLISTÄ

Isonen seisoo jalat harallaan. Ryhmä muodostaa vähän matkan päähän jonon. Jokaisella ryhmällä on yksi pallo.

Vuorollaan jokainen ryhmäläinen heittää palloa isosen jalkojen välistä.

Jokaisella ryhmäläisellä on saman verran heittoja (1-2 heittoa).

LEIRICUP KROKETTIKENTTÄ

Krokettipelin porteista on tehty reitti. Tarkoituksena on laske monellako lyönnillä ryhmä selvittää portit.

Jokainen ryhmäläinen, isonen mukaan luettuna, lyö palloa samassa järjestyksessä. Lyönnit lasketaan.

Vähiten lyöntejä tehnyt ryhmä voittaa.

JEESSUS-HIPPA

Leikki sopii yli 10 leikkijälle

LEIKIN KULKU

Leikinvetäjä on Jeesus.

Leikinvetäjä ottaa muita leikkijöitä kiinni.

Kiinni jäädessään leikkijä ottaa kiinni leikinvetäjän kädestä.

Yhdessä leikinvetäjä ja kiinni jäänyt leikkijä ottavat kiinni muita.

Jäädessään kiinni, leikkijä ottaa kädestä jonon viimeistä.

Leikki loppuu kun kaikki pitävät kiinni toisistaan.

Tarvikkeet:

Iso tila, jossa
liikkua

KUKA PELKÄÄ MÖRÖKÖLLIÄ

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Leikkialueen molempiin päihin piirretään viivat.

Mörökölli on leikkialueen keskellä.

Leikkijät ovat viivalla.

Mörökölli huutaa "Kuka pelkää mörökölliä?"

Leikkijät huutavat: "En minä ainakaan!". Leikkijät juoksevat toiselle viivalle.

Mörökölli yrittää ottaa heitä kiinni.

Jos mörökölli sai leikkijän kiinni, leikkijästä tulee myös mörökölli.

Leikki jatkuu kunnes kaikki ovat mörököllejä.

SOKEA PIIRTÄJÄ

Taululle on piirretty valmiiksi sokkelo tai rata.

Ryhmästä yksi on sokkona ja yrittää päästä radan läpi.

Muut ryhmäläiset opastavat sokkoa piirtämään

Rata on sama kaikille ryhmille ja nopein ryhmä voittaa. Voit antaa tyyli pisteitä.

LEIRICUP

THE GAME TAI THE PELI

Apuohjaajat piilottavat etukäteen 1-100 paperilappua ulos tai esimerkiksi saliin. Jokaisessa lapussa on tehtävä.

Peliä varten jokaisella isosryhmällä on oltava noppa, paperi ja kynä omalla pöydällä. Jokainen ryhmä aloittaa samaan aikaan.

Pelin kulku:

Heitä noppaa ja kirjoita saatu tulos paperille. Etsi sillä numerolla oleva lappu ja te ryhmäsi kanssa tehtävä. Jätä lappu paikalleen muita ryhmiä varten.

Heitä noppaa uudelleen. Tästä eteenpäin kaikki nopalla heitetyt luvut lisätään edelliseen summaan.

Esimerkiksi: Ensimmäisellä kerralla nopan luvuksi tuli 3. Ryhmä etsii ensin lapun, jossa on numero 3. Seuraavaksi nopan luvuksi tulee 5. Luku lisätään edelliseen ($3+5 = 8$). Etsitään lappu, jossa on numero 8.

Tehtävä lappuja voit pyytää työntekijältä. Seurakunnalla voi olla omat laput tehtynä tai ne voi tulostaa työntekijän Ihan Sama-oppaasta.

KÄTTÄ JALKAA

Leikki sopii yli 10 leikkijälle

LEIKIN KULKU

Muodostetaan noin 5 hengen joukkueita.

Leikin vetäjä huutaa erilaisia käsien ja jalkojen määriä.

Esimerkiksi viisi kättä ja viisi jalkaa.

Joukkueen on laitettava viisi kättä ja viisi jalkaa maahan.

Käsi tarkoittaa kämmentä ja jalka jalkapohjaa.

Mikään muu ruumiinjäsen ei saa koskettaa maata.

Apuvälineinä ei saa käyttää seinää tai huonekaluja. Leikkijät saavat nojata toi-siinsa.

Tarvikkeet:

Iso tila, jossa
liikkua

SÄHKÖISTYS

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Leikkijät jaetaan kahteen ryhmään.

Ryhmät istuvat lattialle. Yksi ryhmä istuu rivissä ja heidän selän takana on toinen ryhmä. Ryhmät eivät näe toisiaan. Ryhmä pitää toisiaan käsistä kiinni.

Leikinvetäjä pitää kiinni ryhmien ensimmäisten käsistä.

Leikinvetäjä puristaa molempien joukkueiden ensimmäisen leikkijän käsiä. Sähköistys lähtee liikkeelle.

Tuntiessaan kädessään puristuksen, leikkijä puristaa seuraavan kättä.

Leikki jatkuu näin kunnes ryhmän viimeinen tuntee kädessään puristuksen. Viimeinen leikkijä nostaa kätensä ylös ja huutaa HEP!

Se ryhmä voittaa kummalla sähköistys oli nopeampi.

Voittaja joukkueesta siirtyy viimeinen ensimmäiseksi.

Koko leikin voittaa se ryhmä, jossa kaikki ovat saaneet olla viimeisenä.

HAE ISOSELLE

Isosryhmät muodostavat jonot isosten taakse. Yksi kerrallaan tulee isosen eteen, jokaisesta isosryhmästä samaan aikaan. Apuohjaaja huutaa etsittävän asian ja leiriläinen tuo tämän isoselle. Etsittäviä asioita voi olla esimerkiksi: kivi, lehti, kukka, keppi, sukka, pyyhe. Esine voi olla mitä vain, mikä on turvallisesti etsittävässä.

LEIRICUP

Hei apuohjaaja!

Tässä on sinulle vaihtoehtoja, mikäli et itse keksi tai ehdi miettiä leiricupin kisailuja. Nämä ovat avuksi sinulle, joten voit muokata niitä juuri teidän rippikoululaisille sopiviksi tai pitää ne sellaisenaan. Voit myös keksi täysin omia kisailuja.

Hauskaa kisailua, paras voittakoon!

JONOKILPAILU

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU

Leikkijöistä muodostetaan ryhmiä.

Ryhmät seisovat jonossa.

Leikinjohtaja määrää järjestyksen, johon ryhmän on siirryttävä.

Järjestykset voivat olla:

iän mukaan

sukunimen viimeinen kirjain

sisarusten määrä

pituus

Etunimen ensimmäinen kirjain

Nopein jono saa pisteen, mikäli järjestys on oikein.

LENTÄVÄ MATTO

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU:

Ryhmälle kerrotaan, että he ovat kaukana idässä ja ovat saaneet kokeiltavakseen taikamatton.

Heidän lentäessään 49 kilometrin korkeudessa matto kääntyy ylösalaisin.

Ainoa keino pelastua on kääntää matto toisin päin, siten että yksikään ryhmäläinen ei putoa ja kaikki ovat matolla.

Kukaan ryhmäläinen ei siis saa koskea maahan. Tukea saa ottaa vain muista ryhmäläisistä.

Tarvikkeet:

Matto tai viltti, jonka voi laittaa lattialle. Mattona voidaan käyttää pientä räsy-mattoa tai muuta kangasta.

THE LOST SHEEP – SUOMENKIELINEN TEKSTI

- Kerran lantti heitettiin sadan nukkuvan joukkoon.
- Ne törmäilivät pellolla.
- Yksi heistä oli laiha kuningas.
- Hän vaelteli kaikenlaisissa palatseissa.
- Hän sanoi: "Nämä ovat kovia sanoja, mutta aion muuttaa tyyliäni."
- Hän jätti vaimonsa yksin auki... tiedättehän... P.A...
- Hän kohtasi Bondin, siis James Bondin.
- Hänen ranteensa kääntyi ympäri.
- Hän itki silmät ristissä.
- Hän ei ollut hyvä pyörtymään.
- Viikko oli liian pitkä.
- Hän alkoi etsiä sinkkiä.
- Hän tuli Sherwoodiin.
- Hän liftasi halvan kyydin säästä huolimatta.
- Lampaalta ajeltiin villat.
- Menetkö sinä yhtä helposti lankaan?
- Oletko yhtä eksyksissä kuin ankka?
- Anna Jeesuksen pelastaa sinunkin takapuolesi!
- Viljamikin tulee teillä käymään.
- Ja hän tulee roikkumaan sinussa!

TORNI

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU:

Kisa suoritetaan pienissä ryhmissä.

Ryhmän tulee rakentaa mahdollisimman suuri torni. Torni rakennetaan kopio-paperista eli tavallisesta A4 paperista.

Kaikki ryhmät saavat saman määrän papereita, esimerkiksi 20 paperia.

Aikaa rakentamiseen on 10 minuuttia.

Pisin pystyssä pysyvä torni voittaa.

Tarvikkeet:

A4 paperia
Kello ajan ottoa varten

MIINAKENTTÄ

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU:

Leikki toteutetaan pienissä ryhmissä.

Tilaan on huonekaluilla tai lattialle teipillä tehty rata, joka ryhmäläisten on kuljet-tava läpi.

Radalla on esteitä, eli miinoja. Virhepisteitä tulee, jos radalla kulkeva kävelee estettä päin.

Radalla kuljetaan sokkona.

Osa ryhmästä näkevät ja opastavat sanoilla sokkoa etenemään rata läpi.

Kun sokkona olleet ovat päässyt läpi, vaihdetaan opastaneet sokoiksi ja sokkoi-na olleet opastajiksi.

Lopuksi voidaan keskustella siitä oliko pariin helppo luottaa ja miltä matkanteko tuntui.

Tarvikkeet:

Iso tila, jossa rata on
Radan tekemiseen teippiä tai muuta tarviketta mitä
on saatavilla
Sokkoliinat
Tila, jossa muut ryhmät odottavat toisiaan

THE LOST SHEEP- ENGLANNINKIELINEN TEKSTI

- Once upon a time there were a hundred sheep.
- They were eating grass in the field.
- One of them was thinking.
- He was wondering what the grass is like in other places.
- He said: "It's hardly worse, I'm gonna take a look."
- He left alone to the wide, open world.
- He found a beautiful pond.
- At first he just looked around.
- Then he tried to cross it.
- He wasn't a very good swimmer.
- He was too weak.
- He started to sink.
- But then came the shepherd.
- He lifted the sheep up, out of the water.
- The sheep was saved.
- Are you like the sheep?
- Are you lost on the dark?
- Let Jesus save you as well!
- He will be there for you.
- It's up to you!

MOSES AND THE BURNING BUSH – SUOMENKIELINEN TEKSTI

- Yhtenä päivänä Mooses oli kauttaaltaan jälkiruoassa.
- Hän... otti vaihteistosta lamput.
- Presidentti syytti häntä siitä.
- Mooses oli tosi Alfred.
- Presidentin syytöksistä huolimatta hän ei polttanutpareitään – tiedättehän, burn-out.
- Presidentti pelasi likaista peliä.
- Hän satutti joitakin miekallaan.
- Puhelin... siis nimi... ostaa... Puhelinmyyjä yritti saada häntä ostamaan uuden nimen.
- Siitä syntyi ihan hyvä meteli.
- Jaahas, nyt en saanut ihan selvää, mutta Lähi-idän kriisien katsotaan kai saaneen alkunsa näistä tapahtumista.
- Ja niin Mooses teki.
- Jälkiruoan märkä totuus paljastui ihmisille.
- Ja he peittelivät Rooman maan.
- Etkö yhtään häpeä?
- Noudata Jumalan ohjeita.
- Hänen kanssaan olet varsinainen peto.

TUNNELIPALLO

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU:

Leikki voidaan suorittaa pienissä ryhmissä tai kaikki rippikoululaiset voivat olla mukana.

Joukkue asettuu jonoon. Jokaisella on leveään haara-asento. Ensimmäisellä on pallo.

Hän vierittävää pallon muiden pelaajien jalkojen välistä taaksepäin.

Kun viimeinen saa pallon kiinni, hän juoksee ensimmäiseksi.

Näin jatketaan, kunnes aloittaja on taas ensimmäisenä.

Tarvikkeet:

Pallo

JÄRJESTÄYTYMINEN LANKULLA

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LEIKIN KULKU:

Ryhmä seisoo kapealla lankulla.

Ryhmä järjestäytyy uuteen järjestykseen.

Lankulta ei saa astua pois.

Järjestyksiä voi olla esimerkiksi:

aakkosjärjestys

pituusjärjestys

ikäjärjestys

Tarvikkeet:

Lankku

**MOSES AND THE BURNING BUSH –
ENGLANNINKIELINEN TEKSTI**

- There was a day when Moses was in a desert.
- He was taking care of the lambs.
- Suddenly he saw a bush.
- Moses was very afraid.
- Though the bush was flaming, it didn't burn down.
- He came to the bush.
- He heard some words.
- Someone called him by name.
- It was the God's voice.
- He told Moses to take His chosen people out of Egypt and to their Promised Land, Israel.
- And so Moses did.
- He went through the desert with his people.
- And they discovered the Promised Land.
- Why don't you do the same?
- Follow the Lord's advice.
- He knows what's really best for you.

KNIGHT RIDER - SUOMENKIELINEN TEKSTI

- Kauan sitten... oli yö
- Hänen nimensä oli Maloun.
- Hän opiskeli Missourin yliopistossa
- Hänen hevosensa olivat karanneet... siis vetoketju oli... tiedättehän.
- Hänen vasemmalla puolellaan ei ollut yhtään metsää... tai siis puita.
- Hän ei voinut mennä istumaan laukkuunsa... exkjuus mii, kud juu pliis ripiit evripati juu sei!
- Nou, nou, öpaut tö bääg!
- Ai, hänen laukkunsa oli jäänyt yliopistoon.
- Tiedättekös mitä siellä laukussa oli?
- Siellä oli nainen, joka katseli häntä.
- Tuona yönä mies aikoi tappaa naisen.
- Miehen nimi oli Alfred.
- Tuona yön hetkenä ei kylläkään ollut passia...
- Mutta hänellä oli huonekaluja.
- Ja hyvät olikin!
- Entäpä sinä?
- Tunnetko sinä olevasi öisin jonkinlainen Alfred?
- Älä oli kuin Alfred!
- Älä ajattele vain huonekalujasi.
- Sillä Jeesus tosiaan rakastaa sinua
- Ja hän antaa sinulle hyvät huonekalutkin!

KÄÄPIÖT, JÄTTILÄISET JA HALTIAT

Leikki sopii yli 10 leikkijälle

LEIKIN KULKU:

Leikkijät jaetaan kahteen joukkueeseen.

Idea on sama kuin kivi-paperi-sakset –leikissä.

Kääpiöt voittavat haltiat, haltiat voittavat jättiläiset ja jättiläiset voittavat kääpiöt.

Joukkueet asettuvat omille viivoilleen ja päättävät yhdessä ketä esittävät.

Kääpiöt: kumartuvat pikkuriikkisiksi, heiluttavat tynkäkäsäänsä ja ikisevät

Jättiläiset: kurottautuvat suuren suuriksi, nostavat kätensä korkealle ilmaan ja ölisevät

Haltiat: heiluttavat taikasauvaansa

Leikkialueen keskellä ja molempiin päihin piirretään viivat.

Leikinvetäjä ohjeistaa molemmat joukkueet keskimmaiselle viivalle.

Kun leikinvetäjä antaa merkin joukkueet esittävät valitsemansa roolin.

Voittaja joukkue, lähtee ottamaan kiinni toisen joukkueen jäseniä. Häviöjä joukkue juoksee turvaan oman puolen viivalle, leikkialueen reunalla.

Kiinni jääneet siirtyvät toiseen joukkueeseen.

Leikki loppuu kun kaikki ovat samassa joukkueessa.

Tarvikkeet:

Iso tila, jossa juosta

TYYNYRALLI

Leikki sopii parhaiten yli 10 leikkijälle

LEIKIN KULKU:

Leikkijät muodostavat piirin.

Tehdään jako kahteen. Syntyy joukkue 1 ja joukkue 2.

Kummankin joukkueen yhdelle jäsenelle annetaan tyyny siten, että tyynyt sijoit-tuvat ringissä vastapäätä toisiaan.

Tyynyjä aletaan kierrättää ringissä myötäpäivään joukkueen jäseneltä toiselle, kunnes jompikumpi tyyny saa toisen kiinni.

Tarvikkeet:

2 tyynyä

KNGIHT RIDER - ENGLANNIN KIELINEN TEKSTI

- Long time ago... there was a knight.
- He was alone.
- He was standing near the Missouri city...
- All his horses had gone.
- And there was no food left.
- He couldn't go back to the city.
- Of course. Long time ago there was...
- Oh well, he couldn't go back to the city.
- You know why he couldn't go back there?
- There was a man... who was looking for him.
- The knight was to be killed by that man.
- The man was afraid.
- In that moment the knight had no past.
- But he had future
- In God!
- How about you?
- Are you like that knight? Are you afraid?
- Don't be afraid!
- Don't think you have no future.
- Because Jesus really loves you.
- And he will give you good future, too!

KÄÄNNÖSVIRHEET

Käännösvirheet ovat sketsejä, joissa on englannin kielinen puhuja sekä tulkki. Tulkki ei osaa kääntää englanninkieltä oikein vaan tekee paljon käännösvirheitä.

HENKILÖT: Englanninkielinen puhuja, Tulkki

Käännösvirheitä on kolme eri tekstiä:

KNIGHT RIDER

MOSES AND THE BURNING BUSH

THE LOST SHEEP

Jokainen teksti on omalla sivullaan. Ensin on englannin kielinen ja seuraavalla sivulla suomenkielinen käännösvirhe.

Tekstin voi lukea suoraan paperista.

PALLONKULJETUS JONOSSA

Leikki sopii parhaiten yli 10 leikkijälle

LEIKIN KULKU:

Tämä on vähintään kahden ryhmän kilpailu. Ryhmien koolla ei ole väliä.

Ryhmä seisoo jonossa.

Ensimmäinen lähettää pallon liikkeelle. Pallo kulkee kaikkien ryhmäläisten kautta viimeiselle.

Palloa siirretään eteenpäin eri tavoilla.

Voit keksiä niitä itse lisää.

Esimerkiksi: Vasemmalta puolelta, oikealta puolelta, jalkojen välistä.

Tarvikkeet:

1 pallo jokaiselle
ryhmälle

TAMMERKOSKEN SILLALLA

Leikki sopii parhaiten yli 10 leikkijälle

Leikataanpas kauraa
kukas sen yhteen sitoo
no kukapas muu kuin se oma kulta
ja mistäs minä sen löydän.

Kävelin eilen illalla
Tammerkosken sillalla
minä olen sinun
ja sinä olet minun
ja joku saa olla yksin!

Leikissä tehdään parit.
Pareista muodostetaan ringi niin, että toinen parista on
sisäpuolella ringiä ja toi-nen ulkopuolella ringiä.
Yksi sisäpiiriin kuuluva on keskellä ilman paria.

Leikissä pidetään pari kädestä kiinni ja lauletaan laulu.
Samalla kuljetaan ringissä eteenpäin.
Kun laulu lakkaa, sisäpiirissä olevat vaihtavat paria.

Ilman paria oleva yrittää saada itselleen parin.
Ulkopuolella oleva piiri pysyy paikallaan.

Leikki jatkuu samanlaisena,
kunnes isonen päättää lopettaa leikin.
Leikin voi esimerkiksi lopettaa niin,
että yksi isonen menee ulkorinkiin niin,
että jokaiselle tulee pari.

Tätä aikaa kosketusleikit.
Näissä leikeissä on kädestä pitämistä
ja hakua.
Muistathan turvallisen leikin säännöt!

Tarvikkeet:

Iso tila, jossa
liikkua

I'm sorry, very sorry

HENKILÖT: Robin Hood, James Bond, HENKILÖ3, omenatyypä

SKETSIN KULKU

Näyttämöllä on henkilö, joka laittaa "omenan" päänsä päälle.

Ensimmäisenä paikalle tulee Robin Hood, joka mittaa tarkasti tuulen suunnan ja tähtää, ottaa nuolen, asettaa sen jouseen, ja ampuu tiputtaen omenan.

Käänny yleisön puoleen ja sano:

I'm Hood, (pitää pienen tauon ennen kuin puhuu) Robin Hood

Seuraavaksi tulee James Bond, katsoo, ettei häntä seurata, rekisteröi vaarat katseellaan. Ottaa aseensa, lataa ja ampuu tarkasti omenan alas.

Käänny yleisön puoleen ja sano:

I'm Bond, (pitää pienen tauon ennen kuin puhuu) James Bond

Seuraavaksi tulee HENKILÖ3, joka äkkää tyyppiä omena päässään. Katselee maasta sopivaa kiveä, löytää kiven, heittelee sitä käsissään, tiputtaa vahingossa varpaalleen, hyppii yhdellä jalalla ja kiroilee sanattomasti. Ottaa kiven uudelleen käteensä, tähtäilee omena tyyppiä ja lopulta heittää kivellä. Omenatyypä kaatuu.

HENKILÖ3 käänny yleisön puoleen ja sano:

I'm sorry, (pitää pienen tauon ennen kuin puhuu) Very Sorry!

B-I-N-G-O

Leikki sopii parhaiten yli 10 leikkijälle

LAULUN SANAT

Iso musta kissa istui ikkunalaudalla, hei!
Iso musta kissa istui ikkunalaudalla, hei!
Iso musta kissa istui ikkunalaudalla ja
B-I-N-G-O
B-I-N-G-O
B-I-N-G-O
Ja sen kissan nimi oli Bingo.

B-I-N-G-O!

LEIKIN KULKU

Seistään parijonossa ja ringissä.
Pidetään parin kanssa käsistä kiinni ja lauletaan laulua.
Pysähdytään kun lauletaan ensimmäisen kerran "sen kissan nimi oli Bingo".
Otetaan pari molemmista käsistä kiinni ja heilutellaan vasemmalta oikealle samalla laulaen:
B-I-N-G-O
B-I-N-G-O
B-I-N-G-O
Ja sen kissan nimi oli Bingo.

Leikki jatkuu tämän jälkeen joka kierroksella erilailla:
Vain ulkorinki liikkuu. Sisärinki pysyy paikallaan.

KOSKETUSLEIKIT

1. kierros

B! :kätellään paria.

I! :kätellään piirissä seuraavana olevaa

N! :kätellään piirissä seuraavana olevaa

G! :kätellään piirissä seuraavana olevaa

O! : halataan piirissä seuraavana olevaa

Uusi pari muodostetaan saman henkilön kanssa, jota halattiin o-kirjaimella.

2. kierros

B! :kätellään paria.

I! :kätellään piirissä seuraavana olevaa

N! :kätellään piirissä seuraavana olevaa

G! : halataan piirissä seuraavana olevaa

O! : halataan piirissä seuraavana olevaa

Uusi pari muodostetaan saman henkilön kanssa, jota halattiin o-kirjaimella.

3. kierros

B! :kätellään paria.

I! :kätellään piirissä seuraavana olevaa

N! : halataan piirissä seuraavana olevaa

G! : halataan piirissä seuraavana olevaa

O! : halataan piirissä seuraavana olevaa

Uusi pari muodostetaan saman henkilön kanssa, jota halattiin o-kirjaimella.

M: Syötkö täällä nyt tällä hetkellä?

A: Joo.. Tät purkkaa vieläkin.. mut maku on jo mennyt.

M: Puhun tilaamastasi hampurilaisesta, otatko sen mukaan?

A: Jos se tahtoo.

M: Siis otatko mukaan?

A: Tule vain jos haluat.

M: Syötkö siis tilaamasi hampurilaisen täällä?

A: Onko siellä tilaa? Ajattelin kyllä tuolla pöydässä.

M: Hyvä on.. Kaikki mausteet?

A: Jos ne mahtuu

M: Kaikkia mausteita vai ei?

A: Joo.. Mut jos et kanelia laittais.

M: Eipä sitä kyllä yleensä.. no kaikkia muita saa siis panna?

A: Aika hävytöntä.. Mä meen kyl muualle.

PITKÄT SKETSIT

MÄKKI –SKETSI

HENKILÖT: asiakas, myyjä

SKETSIN KULKU:

Asiakas tulee mäkkärin kassalle. Asiakas ja myyjä juttelevat.

Puhevuorot on merkitty näin:

A: asiakas

M: myyjä

M: Mitäs sulle?

A: Mitäpä tässä, kiitos kysymästä.

M: Tarkoitin, mitä syötte?

A: Purkkaa.. Maku on kyllä jo vähän mennyt.

M: Mutta mitä te tilaatte?

A: Akuankkaa ja hesarii.. mut mä voisin ottaa hampurilaisen.

M: Selvä, minkälaisen?

A: No semmoi mis on pihvi ja kaks lärpäkettä.. Kai te täällä tieätte.

M: Niinpä, mites ranskalaiset?

A: Ai onks täällä ranskalaisia?

M: Tietysti, tuleeeko siis ranskalaiset?

A: Ahaa, no riippuu siitä onks se ranskalainen tumma vai vaalee, niin ja ihan hyvä jos se ymmärtää vähän suomea. Mä en kato ymmärrä ranskaa.

M: Siis ranskalaiset PERUNAT?

A: Perunat..joo, ihan suomalaiset perunat joo, tulee, ilman ranskalaiste romantiikkaa. huokaus

M: Syötkö täällä?

A: Silloin tällöin.

4. kierros

B! :kätellään paria.

I! : halataan piirissä seuraavana olevaa

N! : halataan piirissä seuraavana olevaa

G! : halataan piirissä seuraavana olevaa

O! : halataan piirissä seuraavana olevaa

Uusi pari muodostetaan saman henkilön kanssa, jota halattiin o-kirjaimella.

5. kierros

B! :halataan paria.

I! : halataan piirissä seuraavana olevaa

N! : halataan piirissä seuraavana olevaa

G! : halataan piirissä seuraavana olevaa

O! : halataan piirissä seuraavana olevaa

Leikki loppuu tämän jälkeen.

Tarvikkeet:

Iso tila, jossa
liikkua

PIENI LOHIKÄÄRME

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LAULUN SANAT

Pieni lohikäärme tuli alas vuorelta.

Käärme oli hännätön ja siksi suruissaan.

Kauan etsi häntäänsä ja viimein löysi sen.

Sinä olet häntäni,
oon jälleen iloinen!

LEIKIN KULKU

Leikkijät seisovat piirissä.

Leikin vetäjä kävelee piirin keskellä.

Kun lauletaan ”Sinä olet häntäni”, leikin vetäjä pysähtyy yhden leikkijän eteen.

Leikkijä ryömii leikinvetäjän jalkojen välistä. Leikkijä ottaa kiinni leikinvetäjän olkapäistä ja muodostaa jonon.

Leikki jatkuu samalla lailla. Jokainen leikkijä ryömii edellisten jalkojen välistä ai-na jonon perälle.

Leikki loppuu, kun kaikki ovat mukana jonossa.

Tarvikkeet:

Iso tila liikkua

lapsi: ”Mene madon selkään”

äiti: ”En kyllä todellakaan mene!”

lapsi: ”No kun Kallenki äiti meni madon päälle”

äiti menee madon päälle

äiti: ”No niin nyt riitti. Mä menen nukkumaan”

lapsi: ”Ei kun äiti ratsasta madolla”

äiti: ”Voi herranjestas!”

äiti ratsastaa madolla

äiti: ”Tätäkö se Kallen äiti teki?”

lapsi: ”Joo, tottakai”

lapsi: ”Nyt kiitä matoa kyydistä”

äiti: ”noh, kiitos...”

äiti: ”Nyt menen nukkumaan.”

lapsi: ”Äiti, laita mato uuniin. Kallenki äiti laitto.”

äiti laittaa madon uuniin

lapsi: ”Nyt äiti syö mato”

äiti: ”Enhän mä nyt sitä voi syödä”

lapsi: ”Nii Kallenki äiti söi”

äiti syö matoa ja kaatuu maahan

lapsi: ”Just noin Kallenki äitille kävi.”

Matosketsi

HENKILÖT: äiti, lapsi, matokauppias, diskomato ja hevosmato

lapsi: "Äiti, mennään vielä matokauppaan!"

äiti: "Ei kai me nyt enää..."

lapsi: "No mutta Kallenki äiti vei sen matokauppaan"

madot makaavat maassa

matokauppias: "Meillä on tässä diskomato ja hevosmato."

lapsi: "Äiti mä haluan heppamadon!"

äiti: "Et sinä nyt sellasta..."

lapsi: "No mut Kalleki sai heppamadon"

menevät kotiin

äiti: "No, mitäs tälle madolle nyt tehdään?"

lapsi: "Äiti silitä matoa"

äiti: "Hyi en varmasti koske siihen"

lapsi: "No mut Kallenki äiti silitti"

äiti silittää matoa

äiti: "No niin nyt minä menen nukkumaan"

lapsi: "Ei kun äiti halua matoa"

äiti: "No en, se on limanen"

lapsi: "Kallenki äiti halas matoa"

äiti halua matoa

äiti: "No mitäs muuta se Kallen äiti teki...?"

KIRJA KIERTÄÄ

Leikki sopii parhaiten yli 10 leikkijälle

LEIKIN KULKU:

Tytöt ja pojat laitetaan omiin piireihinsä lattialle istumaan.

Musiikki laitetaan soimaan ja sen aikana kummassakin piirissä kiertää kirja.

Kun musiikki pysäytetään ne, joille jäi kirja käteen, siirtyvät piirien ulkopuolelle selät vastakkain seisomaan.

Kun leikin vetäjä sanoo nyt, seläkkäin seisovien pitää kääntää päänsä vasem-malle tai oikealle.

Jos he katsovat samaan suuntaan, saavat he kätellä toisiaan. Kättelyn jälkeen palataan takaisin omaan piiriin ja kirja alkaa jälleen kiertää mu-siikin tahdissa.

Jos he katsovat eri suuntiin, palataan takaisin omaan piiriin ja kirja alkaa jälleen kiertää musiikin tahdissa.

Hyvin ryhmäytyneessä ryhmässä kättelyn voi vaihtaa halaukseksi.

Tarvikkeet:

2 kirjaa

VIIMEINEN PARI UUNISTA ULOS

Leikki sopii parhaiten yli 10 leikkijälle

LEIKIN KULKU:

Leikkijät seisovat parijonossa.

Jonojen edessä seisoo pariton huutaja kasvot samaan suuntaan, kuin muillakin.

Kun hän huutaa: ”Viimeinen pari uunista ulos”, jonojen viimeiset lähtevät juoksemaan jonon etuosaa kohti.

Vasemmalla puolella juoksee jonon vasenta puolta ja oikealla oleva juoksee oikealta puolelta. Pari yrittää tavoittaa jälleen toisensa ennen kuin huutaja on ehtinyt ottaa kiinni toisen.

Huutaja saa lähteä liikkeelle vasta, kun pari on saavuttanut saman linjan huuta-jan kanssa.

Jos hän saa kiinni toisen juoksijoista, hän menee kiinni otetun kanssa parijonon ensimmäiseksi.

Parittomaksi jäänyt on uusi huutaja.

Jos pari tavoittaa toisensa, entinen huutaja jatkaa.

Matkusta3 vastaa innostuen: Ai sielläkö ne kalat ovat?!

Matkustaja3 tekee käsillään liikettä, joka näyttää soutamiselta. Hän liikuttaa samalla tuolia taaksepäin. Hänen tuolin on hyvä olla sellainen, joka liikkuu helposti.

KALASTAJAT BUSSISSA

HENKILÖT: Linja-auton kuljettaja, Matkustaja1, Matkustaja2, Matkustaja3 ja Uusi matkustaja

SKETSIN KULKU:

Uusi matkustaja nousee linja-auton sisälle. Hän tervehtii kuljettajaa.

Uusi matkustaja kävelee linja-auton viimeiseen penkkiriviin ja istuu Matkustaja1 viereen.

Matkustaja1 liikuttaa kättään jalkojen välissä, pienellä liikkeellä ylös ja alaspäin. Hän pilkkii kalaa.

Uusi matkustaja kysyy: Mitä teet?

Matkustaja1 vastaa: Pilkin.

Uusi matkustaja säikähtää ja siirtyy istumaan edessä olevaan penkkiin. Nyt hän istuu Matkustaja2 vieressä.

Matkustaja2 huitoo käsillään. Matkustaja2 esittää virvelöintiä.

Uusi matkustaja kysyy: Mitä teet?

Matkustaja2 vastaa: Virvelöin.

Uusi matkustaja säikähtää ja siirtyy istumaan edessä olevaan penkkiin. Nyt hän istuu Matkustaja3 vieressä.

Matkustaja3 istuu tavallisesti paikallaan.

Uusi matkustaja naureskellen sanoo: Nuo tuolla takana luulevat olevansa kalassa.

HAMPAATTOMAT ELÄIMET

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

Jos leikkijöitä on paljon, heistä voi muodostaa 2 tai 3 joukkuetta.

LEIKIN KULKU:

Leikkijät istuvat piirissä.

Leikissä sanotaan eläimiä siten, ettei hampaat näy puhuessa. Kukaan ei saa nauraa, jos nauraa tippuu pois pelistä.

Leikki kulkee viestinä eteenpäin. Aina sanotaan eri eläin. Eläin sanotaan aina oikealla puolella istuvalle leikkijälle.

Leikki jatkuu samalla tavalla koko ajan.

Leikki loppuu kun on enää 1 leikkijä jäljellä tai kun on enää muutama leikkijä, mutta kukaan ei naura.

HYMYILE, JOS RAKASTAT MINUA

Leikki sopii parhaiten yli 10 leikkijälle

LEIKIN KULKU:

Leikkijät seisovat piirissä.

Leikissä ei saa nauraa tai putoaa pois.

Leikin vetäjä aloittaa kertomalla seuraavalle: ”Hymyile, jos rakastat minua.”

Vastannut leikkijä kysyy seuraavalta: ”Hymyile, jos rakastat minua.”

Kysymykseen on aina vastattava: ”Rakastan, rakastan, mutta juuri nyt en voi hymyillä.”

Leikki jatkuu samalla tavalla koko ajan.

Leikki loppuu kun on enää 1 leikkijä jäljellä tai kun on enää muutama leikkijä, mutta kukaan ei naura.

APINAT LANGALLA

HENKILÖT: Puhuja1, Puhuja2, Apina1, Apina2, Apina3, Apina4

SKETSIN KULKU:

Puhuja 1 ja Puhuja2 juttelevat puhelimesta. Puhuja1 seisoo esiintymisalueen vasemmalla reunalla. Puhuja 2 seisoo esiintymisalueen oikealla reunalla.

Linjat ovat huonot, eikä kuuluvuus ole hyvä.

Vika näyttää olevat riippuvissa puhelinlangoissa.

Puhuja1 pyytää isosten joukosta yhden isosen kannattelemaan näkymättömiä johtoja.

Isonen seisoo puhujien välissä olevalla alueella kädet ylhäällä.

Tämäkään ei auta ja puhuja pyytää lisää apua. Muut isokset menevät seisomaan ensimmäisen auttajan luo ja nostavat kätensä ylös.

Lopulta Puhuja2 tarkistaa tilanteen.

Hän käy katsomassa ja tulee takaisin.

Puhuja2 sanoo: No ei ihme, ettei kunnolla kuulu. Puhelinlangoilla roikkuu apinoita.

Poppamies vastaa: No johan on kumma. No, tämä lääke on kyllä niin vahvaa, että tämän pitäisi tehota.

Poppamies antaa lääkkeen intiaanille.
Intiaani lähtee juoksemaan kohti leiriä.

Pienen hetken kuluttua kuuluu suuri pamaus.
Intiaani hoipertelee eli kävelee sekavana takaisin poppamiehen luokse.

Intiaani sanoo: Suuri pieru, ei päällikköä.

AATAMI JA EEVA

Leikki sopii parhaiten yli 10 leikkijälle

LEIKIN KULKU:

Leikkijät muodostavat ringin, jonka keskelle sijoitetaan kaksi vapaaehtoista.

Toinen nimetään Aatamiksi ja toinen Eevaksi.
Heidän silmänsä sidotaan.

Aatami yrittää löytää Eevan ja saada hänet kiinni (hipaisua ei lasketa).

Aina kun Aatami huutaa: ”Eeva”, on Eevan vastattava ”Aatami”.

Ringissä seisovat ovat hiljaa ja pitävät toisiaan kädestä kiinni estäen leikkijöitä harhautumasta ringin ulkopuolelle.

Leikki loppuu kun Aatami löytää Eevan.

PIGVIINILAULU

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LAULUN SANAT:

Ootkos koskaan nähnyt
sä pingviiniä,
katso tännepäin
niin pingviinin sä näät.
pingviinit asento
pingviinit huomio!

LEIKIN KULKU:

Leikin vetäjä on muiden edessä
Leikkijät tekevät samat liikkeet kuin leikin vetäjä.
Kun laulussa käsketään ottamaan asento, seistään ryhdikkäästi paikallaan.
Kun laulussa käsketään ottamaan huomio, laitetaan toinen käsi otsalle.
Laulun loppuksi leikin vetäjä kertoo liikkeen, jota jatketaan leikin loppuun.

1. kierroksella liikkeenä on oikea käsi, kättä taputetaan oikean reiden sivuun.
2. kierroksella liikkeenä on vasen käsi, kättä taputetaan vasemman reiden sivuun
3. kierroksella liikkeenä on oikea jalka, jalkaterää läpsytetään lattiaan
4. kierroksella liikkeenä on vasen jalka, jalkaterää läpsytetään lattiaan
5. kierroksella liikkeenä on pyöriä ympäri.

Leikki loppuu kun kaikki pyörivät esittäen pingviinejä.

SUURI PÄÄLLIKKÖ

HENKILÖT: Poppamies, Intiaani

SKETSIN KULKU:

Poppamies istuu nuotion äärellä ja lukee loitsuja.

Paikalle juoksee intiaani hätäntyneenä.

Intiaani sanoo: Suuri päällikkö, ei pierua.

Poppamies vastaa: Vai ei pierua. Tässä on sellaista lääkettä, jonka pitäisi tehota.

Poppamies antaa lääkkeen intiaanille.
Intiaani lähtee juoksemaan kohti leiriä.

Pienen hetken kuluttua intiaani juoksee takaisin poppamiehen luokse.

Intiaani sanoo: Suuri päällikkö, ei pierua!

Poppamies vastaa: No tämän lääkkeen pitäisi tehota.

Poppamies antaa lääkkeen intiaanille.
Intiaani lähtee juoksemaan kohti leiriä.

Pienen hetken kuluttua intiaani juoksee takaisin poppamiehen luokse.

Intiaani sanoo: Suuri päällikkö, ei pierua.

SUOLAISTA HUUMORIA

HENKILÖT: Merimies ja merirosvo

Merimies tapasi vanhan merirosvon baarissa. He juttelivat seikkailuistaan merellä. Merimies huomasi, että merirosvolla oli puujalka, koukku ja silmälappu.

Merimies kysyi: "Kuinka sinä sait puujalan?"

Merirosvo vastasi: "Me olimme myrskyssä merellä ja liukastuimme yli laidan keskelle haiparvea. Juuri kun mieheni vetivät minua pois, hai haukkasi jalkani irti."

Merimies sanoi: "Vau! Entäpä sitten koukku?"

Merirosvo vastasi: "No... me olimme vihollislaivan kannella ja taistelimme toisia merimiehiä vastaan miekoilla. Yksi vihollisista leikkasi minulta käden irti."

Merimies sanoi: "Uskomatonta! Kuinka sinä sait silmälappusi?"

Merirosvo vastasi:

"Lokki päästi löysät minun silmäni",

Merimies kysyi epäuskoisesti:

"Sinä menetit silmäsi,
kun lokki tipautti löysät?"

Merirosvo vastasi:

"No... Sattui olemaan ensimmäinen päivä,
kun minulla oli koukku."

Tarvikkeet:
Silmälappu
Puujalka
Koukkukäsi

Voit tehdä
nämä paperista

UNDULAATTI

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LAULUN SANAT

Mä olen pieni lintunen
ja aina niin nälkäinen.
Kun kotiväki, kun kotiväki
se on niin saita.
Ne tarjoo silliä aina vaan,
mut sitä en halua.
Mä haluaisin,
mä haluaisin
vain coca-colaa ja jätskin.

LEIKIN KULKU:

Leikkiin kuuluu tanssiliikkeet:

Mä olen pieni lintunen : Tehdään kämmenellä linnun nokka
ja aina niin nälkäinen. : Hierotaan kämmenillä mahaa
Kun kotiväki, kun kotiväki : Piirretään sormilla talo ilmaan
se on niin saita. : Heilautetaan kättä ilmassa

Ne tarjoo silliä aina vaan, : Tehdään käsillä kala, joka ui
mut sitä en halua. : Pudistetaan päätä.

Mä haluaisin, : Nyökytellään

mä haluaisin : Nyökytellään

vain coca-colaa: Ojennetaan käsi ja pidetään näkymätöntä
limulasia

ja jätskin. : Pidellään kädessä näkymätöntä jäätelöä ja nuolaistaan
sitä.

LEIPURI HIIVA

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LAULUN SANAT:

Pistän pullat uuniin,
vedän valmiit takaisin.
Näen piipusta kun savu kohoaa.
Leipuri Hiiva,
hän asuu kumputiellä.
Hän pullat, kakut leipoo siellä.
Näen piipusta kun savu kohoaa.

LEIKIN KULKU:

Leikkiin kuuluu tanssiliikkeet:

Työnnän pullat uuniin, : Kädet nyrkissä kylkien vieressä, ojennetaan kädet.
vedän valmiit takaisin. : Vedetään nyrkit takaisin kylkien viereen.
Näen piipusta kun savu kohoaa. : Pidellään nyrkkiä pystyssä rinnan edessä ja piirretään toisella kädellä savua, joka kohoaa nyrkistä.
Leipuri Hiiva, : Tehdään käsillä iso maha
hän asuu kumputiellä. : Tehdään kämmenellä pientä ylös-alas liikettä
Hän pullat, kakut leipoo siellä. : taputetaan käsillä
Näen piipusta kun savu kohoaa. : Pidellään nyrkkiä pystyssä rinnan edessä ja piirretään toisella kädellä savua, joka kohoaa nyrkistä.

Toisesta huoneesta kuuluu naisen huutoa. Huutava nainen huutaa.

Mies2 näyttää pelokkaalta.

Kättilö tulee toisesta huoneesta. Hän kävelee Mies2 luokse.

Mies2 nousee seisomaan ja huutaa: "Ei! Olen seven upilla pullottajana!"

Mies2 juoksee huoneesta.

SEVEN UP

HENKILÖT: Mies1, Mies2, Mies3, Kätilö, Huutava nainen

SKETSIN KULKU:

Alussa kolme miestä istuvat rivissä. He ovat synnytyssairaalassa. Kaikki miehet ovat hermostuneita. Toisessa huoneessa ovat Kätilö ja Huutava nainen.

Toisesta huoneesta kuuluu naisen huutoa. Huutava nainen huutaa.

Kätilö tulee toisesta huoneesta. Hän kävelee Mies1 luokse. Kätilö sanoo: "Onnittelut! Vaimonne on juuri synnyttänyt kaksoset."

Mies1 vastaa: "Jopas sattui. Olen TV-kakkosella töissä."

Mies1 ja Kätilö kävelevät toiseen huoneeseen.

Toisesta huoneesta kuuluu naisen huutoa. Huutava nainen huutaa.

Kätilö tulee toisesta huoneesta. Hän kävelee Mies2 luokse.

Kätilö sanoo: "Onnittelut! Vaimonne on juuri synnyttänyt kolmoset."

Mies2 vastaa: "Ihmeellistä, olen TV-kolmosen kuuluttaja."

JOS SUN LYSTI ON

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LAULUN SANAT:

Jos sun lysti on niin kädet yhteen lyö,
Jos sun lysti on niin kädet yhteen lyö,
Jos sun lysti on ja tiedät sen, niin varmaan myöskin näytät sen,
jos lysti on niin kädet yhteen lyö.

Jos sun lysti on niin napsuttele näin,
Jos sun lysti on niin napsuttele näin
Jos sun lysti on ja tiedät sen, niin varmaan myöskin näytät sen,
jos lysti on niin napsuttele näin.

Jos sun lysti on niin tömistele näin,
Jos sun lysti on niin tömistele näin,
Jos sun lysti on ja tiedät sen, niin varmaan myöskin näytät sen,
jos lysti on niin tömistele näin.

Jos sun lysti on niin sano totta kai!
Jos sun lysti on niin sano totta kai!
Jos sun lysti on ja tiedät sen, niin varmaan myöskin näytät sen,
jos lysti on niin sano totta kai!

Jos sun lysti on niin kaikki tämä tee.
Jos sun lysti on niin kaikki tämä tee.
Jos sun lysti on ja tiedät sen, niin varmaan myöskin näytät sen,
jos lysti on niin kaikki tämä tee.

LAULULEIKIT

LEIKIN KULKU:

Leikkijät seisovat.

Leikin vetäjä näyttää mallia.

Leikissä tehdään kuten sanotaan.

...kädet yhteen lyö = taputa käsillä kerran

...napsuttele näin = napsauta sormia kerran

...tömistele näin = tömistele jaloilla

...sano totta kai! = sano totta kai!

...kaikki tämä tee = taputa käsillä kerran, napsauta sormia kerran, tömistele jaloilla, sano totta kai!

Frank sketseissä voi vaihtaa aihetta. Sketsin kulku on sama, mutta aiheita on erilaisia. Tässä muutama esimerkki:

*Pepsodent (Pepsodent ehkäisee reikiintymistä, ammutuksi tulut frank ei kuolekaan.)

*Vetää röökii (Paperista tehty iso tupakka, jossa on naru kiinni sitä voi vetää perässä.)

*Tupakka tappaa (Edellisenä kertana on esitetty ”vetää röökii”-Frank sketsi, tämä on jatkoa sille. Röökiä vetänyt frank ammutaan.)

*Tuplasta riittää vain kahelle (Tupla suklaapatukassa on vain kahdelle omat pienet patukat.)

*EN JAKSA TÄTÄ ENÄÄ! (Viimeisessä iltaohjelmassa työntekijä voi ampua kaikki Frankit, koska ei enää jaksaa niitä.)

PONILEIKKI

Leikki sopii parhaiten yli 10 leikkijälle

LAULUN SANAT

Tuolta he tulevat poneillansa,
 pienillä, pinkeillä poneillansa.
 Tuolta he tulevat poneillansa,
 näin he meille kertoo:
 Vatsa, vatsaa, vatsaa vasten,
 kylki kylkeä, kylkeä vasten,
 peppu peppua, peppua vasten.
 Näin he meille kertoo.

LEIKIN KULKU:

Leikkijät seisovat piirissä.

Leikin vetäjä on piirin keskellä.
 Leikin vetäjä kulkee piirissä ympyrää.
 Kun laulussa lauletaan
 ” Vatsa, vatsaa, vatsaa vasten,
 kylki kylkeä, kylkeä vasten,
 peppu peppua, peppua vasten.
 Näin he meille kertoo.!”

Leikin vetäjä pysähtyy yhden leikkijän eteen. Loppu laulu lauletaan siten, että leikkijä ja leikin vetäjä ovat ensin vatsat vastakkain, sitten kyljet vastakkain ja lopuksi peput vastakkain.

Leikkijöiden ei ole tarvetta koskettaa toisiaan.
 Leikkijä kulkee piirissä leikin vetäjän perässä.
 Leikkijät pysähtyvät aina uudelleen toisten luokse, kunnes kaikki ovat keskellä kiertämässä.

PERNA JA MAKSA

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LAULUN SANAT:

Perna ja maksa, perna ja maksa, perna ja maksa ja taputus.
 Perna ja varpaat, Perna ja varpaat, Perna ja varpaat ja taputus.
 Varpaat ja napa, Varpaat ja napa, Varpaat ja napa ja taputus.
 Napa ja korvat, Napa ja korvat, Napa ja korvat ja taputus.
 Korvat ja kieli, Korvat ja kieli, Korvat ja kieli ja taputus.
 Kieli ja kitalaki, Kieli ja kitalaki, Kieli ja kitalaki ja taputus.
 Kitalaki ja maksa, Kitalaki ja maksa, Kitalaki ja maksa ja taputus.

LEIKIN KULKU.

Osoitetaan kyseistä ruumiinosaa ja säikeistön lopussa kolme taputusta.

Leikkiä nopeutetaan joka kierroksella.

Maksa ja perna sijaitsevat vatsan yläosassa; Maksa oikealla puolella ja perna vasemmalla

FRANKIT = TIESI LIIKAA

HENKILÖT: Frank1, Frank2, Frank3

SKETSIN KULKU:

Kaapuihin pukeutuneet cowboyt tulevat huoneeseen. He pitävät suullaan ääntä, joka muistuttaa hevosen askeleita. (naksuttelua suulla tai voit sanoa "koppoti koppoti")

Frankit pysähtyvät ja käyvät istumaan maahan.

Frank1 sanoo: Hei Frank!

Frank3 sanoo: No mitä Frank?

Frank 1 sanoo: Paljonko kello on?

Frank 3 sanoo: 21.15 (ajan voi myös keksiä itse)

Frank 1 ampuu Frank3:sen.

Samalla Frank1 sanoo: Baza!

Frank3 kaatuu maahan.

Frank2 sanoo: Hei Frank!

Frank1 sanoo: No mitä Frank?

Frank2 sanoo: Miksi sä noin teit?

Frank1 sanoo: Se tiesi liikaa!

Frankit nousee ylös ja poistuvat huoneesta ratsastaen ja pitäen hevosten askelten ääniä.

Tarvikkeet:

3 mustaa
lakanaa

FRANKIT

FRANKIT = SHAKKI ON KAKSIN PELI

HENKILÖT: Frank1, Frank2, Frank3

SKETSIN KULKU:

Kaapuihin pukeutuneet cowboyt tulevat huoneeseen. He pitävät suullaan ääntä, joka muistuttaa hevosen askeleita. (naksuttelua suulla tai voit sanoa "koppoti koppoti")

Frankit pysähtyvät ja käyvät istumaan maahan.

Frank1 sanoo: Hei Frank!

Frank2 sanoo: No mitä Frank?

Frank 1 ampuu Frank3:sen. Samalla Frank1 sanoo: Baza!

Frank3 kaatuu maahan.

Frank2 sanoo: Miksi sä noin teit?

Frank1 kaivaa kaavun alta shakkilaudan ja sanoo: **Shakki on kaksin peli.**

Frankit nousee ylös ja poistuvat huoneesta ratsastaen ja pitäen hevosten askelten ääniä.

VAUVAHAI

Leikki sopii kaikenlaisille ryhmille.

LAULUN SANAT:

Vauva hai,

du du duu duddu du duu du, du du duu duddu du duu du

Äiti hai,

du du duu duddu du duu du, du du duu duddu du duu du

Isä hai,

du du duu duddu du duu du, du du duu duddu du duu du

Vaari hai,

du du duu duddu du duu du, du du duu duddu du duu du

Tyttö ui,

du du duu duddu du duu du, du du duu duddu du duu du

Hai näkee,

du du duu duddu du duu du, du du duu duddu du duu du

Hai syö!

Tuhma hai!

LEIKIN KULKU:

Yksinkertainen laululeikki, jossa joka säkeistöllä vaihtuu ensimmäinen säe sekä liike:

Vauvahai (tehdään suu yhdellä kädellä)

Äitihai (suu kahdella kädellä)

Isähai (suu kahdella kädellä koko käsivarren pituudelta)

Vaarihai (Tehdään suu ottamalla vasemmalla kädellä kiinni oikeasta ja oikealla kädellä vasemmasta olkapästä)

Tyttö ui (Tehdään uimaliikkeitä)

Hai näkee (Tehdään kiikarit käsistä ja katsotaan niiden läpi)

(Tehdään uimaliikkeitä ja kiikareita moneen kertaan)

Hai syö...

Tuhma hai! (etusormi pystyssä ja heilutetaan kättä.)

IVAN

Ivan tulee pelosta vapisten lavalle.

Hän näyttää pelokkaalta ja etsii katseellaan jotakin.

Yhtäkkiä kuuluu huuto: "IVAN!"

Lavalle tulee haudanvakava mies, joka sanoo:
"IVAN! Sä tiedät mitä sä olet tehnyt. Sä olet..."

Tähän voi keksiä jonkin hassun jutun esimerkiksi vienyt kaikki pomon sinitarrat ja kiinnittänyt kaikki firman kynät vessan kattoon.

Haudanvakava mies jatkaa: "Ivan. Pomo käski ..."
Lauseen jatko muuttuu eri kertoina ja ne esitetään kirjaimellisesti. Voit valita yhden (1) jatkon alta tai keksiä oman.

... laittaa jauhot suuhun.	... maksaa viulut.
... laittaa jäitä hattuun.	... antamaan puhtaat paperit.
... lyödä rahoiksi.	... sanomaan viimeisen sanan.
... laittaa napin otsaan.	... kertoa pari painavaa sanaa.
... näyttää taivaan merkit.	... antamaan rukkaset.
... näyttämään kuka on kuka.	... antamaan potut pottuna.
... viilata linssiin.	... varmistamaan selustan.
... suksia suolle.	... näyttää missä on kaappi paikka.
	... heittämään lusikan nurkkaan.

Viimeisenä iltana voidaan todeta, että Ivan on onnistunut työssään ja pomo on käskennyt vetää perseet olalle. Toteutetaan kirjaimellisesti nostamalla toinen isonen olalle.

SKETSIT

SKETSIT ON JAETTU LYHYISIIN SKETSEIHIN, JATKIKSIIN ELI JOKA ILTA TOISTUVIIN SKETSEIHIN SEKÄ PITKIIN SKETSEIHIN, JOITA PITÄÄ OPETELLA.

KAIKISSA SKETSEISSÄ ON PUNCH LINE ELI VITSIN PÄÄPOINTTI MERKITYY VÄRILLISELLÄ YLIVIIVAUKSELLE. NÄIN NE ON HELPPO HUOMATA EIKÄ VITSIN IDEA OLE HUKASSA

TULI SODASTA

HENKILÖT: HENKILÖ1, HENKILÖ2, HENKILÖ3 ja HENKILÖ4

HENKILÖ1 istuu puiston penkillä.
Viereen istuu HENKILÖ2 jonka silmä nykii omituisesti.

HENKILÖ1 kysyy: "Mikä silmässä on?"

HENKILÖ2 vastaa: "Tuli sodasta."

HENKILÖ 2 lähtee pois.

HENKILÖ3 tulee paikalle. Hänellä on jalassa vamma ja hän kävelee huonosti.

HENKILÖ1 kysyy: "Mikä jalkaa vaivaa?"

HENKILÖ3 vastaa: "Tuli sodasta."

HENKILÖ3 lähtee pois.

HENKILÖ4 tulee paikalle. Hän vispaa kättään.

HENKILÖ1 sanoo tietävältä kuulostaen: "Tuliko sodasta?"

HENKILÖ4 vastaa: "Ei... kun nenästä.. mutta kun ei lähde irti!"

APINAT LANGALLA

HENKILÖT: Puhuja1, Puhuja2, Apina1, Apina2, Apina3, Apina4

SKETSIN KULKU:

Puhuja 1 ja Puhuja2 juttelevat puhelimesta. Puhuja1 seisoo esiintymisalueen vasemmalla reunalla. Puhuja 2 seisoo esiintymisalueen oikealla reunalla.

Linjat ovat huonot, eikä kuuluvuus ole hyvä.

Vika näyttää olevat riippuvissa puhelinlangoissa.

Puhuja1 pyytää isosten joukosta yhden isosen kannattelemaan näkymättömiä johtoja.

Isonen seisoo puhujien välissä olevalla alueella kädet ylhäällä.

Tämäkään ei auta ja puhuja pyytää lisää apua. Muut isokset menevät seisomaan ensimmäisen auttajan luo ja nostavat kätensä ylös.

Lopulta Puhuja2 tarkistaa tilanteen.

Hän käy katsomassa ja tulee takaisin.

Puhuja2 sanoo: No ei ihme, ettei kunnolla kuulu.
Puhelinlangoilla roikkuu apinoita.

LUSIKKA

HENKILÖT: Äiti, Lapsi
SKETSKIN KULKU:

Äiti yrittää saada pientä lasta syömään puurolautasellista.

Lapsi ei suostu syömään.

Äiti houkuttelee lupaamalla lapselle asioita. Esimerkiksi uuden lelun tai karkkia jälkiruuaksi.

Lapsi ei suostu vieläkään syömään.

Äiti uhkailee lasta asioilla. Esimerkiksi ettei lapsi saa ollenkaan jälkiruokaa.

Äiti kysyy: "Miksi et syö puuroasi?"

Lapsi vastaa: "No kun mulla ei oo lusikkaa."

BUSSIPYSÄKILLÄ

HENKILÖT: HENKILÖ 1, HENKILÖ2, HENKILÖ3,
Ohikulkija

HENKILÖ1 seisoo bussipysäkillä ja katsoo ylöspäin.

HENKILÖ2 tulee paikalle ja ihmettelee mitä HENKILÖ1 tekee.

HENKILÖ2 sei-soo HENKILÖ1 vieressä ja katsoo ylöspäin samaan paikkaan.

HENKILÖ3 tulee paikalle. Ihmettelee muiden tekemisiä.

HENKILÖ3 seisoo mui-den viereen ja katsoo ylöspäin samaan paikkaan.

(Lisätyt HENKILÖT tulevat paikalle samoin kuin HENKILÖ3 ja toimivat samoin.)

Ohikulkija kävelee bussipysäkin ohi ja ihmettelee mitä muut tekevät.

Ohikulkija kysyy: "Mitä te katsotte?"

HENKILÖ1 vastaa: "En minä näistä muista tiedä, mutta minulla on niska jumissa."

TARTTUVA TAUTI

HENKILÖT: HENKILÖ1, HENKILÖ2, HENKILÖ3, raskaana oleva nainen

SKETSIN KULKU:

HENKILÖ1 istuu penkillä.

HENKILÖ2 istuu penkille ja hänen käsi nykii.

HENKILÖ1 käsi alkaa nykimään ja samalla HENKILÖ2 parantuu.

HENKILÖ2 poistuu penkiltä.

HENKILÖ3 istuu penkille ja hänen jalkansa vapisee.

HENKILÖ1 jalka alkaa vapisemaan ja samalla HENKILÖ3 parantuu.

Raskaana oleva nainen kävelee kohti penkkiä.

HENKILÖ1 säikähtää ja juoksee pois kiljuen.

Tarvikkeet:

Penkki

Tekomaha raskaana olevalle naiselle

(vaatteita paidan alle tai pallo paidan alle)

UGH!

HENKILÖT: Intiaani1, Intiaani2 ja Intiaani3

SKETSIN KULKU:

Kolme intiaania istuvat ringissä lattialla.

Intiaanit keskustelevat.

Intiaani1: UGH!

Intiaani2: UGH!

Intiaani3: UGH!

Intiaani1: UGH!

Intiaani2: UGH!

Intiaani3: UGH!

Intiaani1: UGH!

Intiaani2: UGH!

Intiaani3: UGH! UGH!

Intiaani1 ja Intiaani2 sanovat vihaisena: Älä vaihda puheenaihetta!

KOIRANKAKKA

HENKILÖT: HENKILÖ1 ja HENKILÖ2

Kaksi henkilöä ovat kävelyllä ja huomaavat tiellä jotain erikoista.

He ihmettelevät sitä ja kysyvät toisiltaan mikä se on.

Lopulta he päättävät haistaa. He kumartuvat lattialle ja haistavat tätä erikoista asiaa. Se haisee pahalta.
He eivät tiedä mikä se on.

He päättävät maistaa sitä. Kumpikin ottaa pienen palan ja laittavat sen suuhun.

Samaan aikaan he irvistävät ja sanovat: "Hyi! Koirankakkaa! Onneksi ei astuttu päälle."

Tarvikkeet:
Kakka

Se voi olla tekokakka tai tehty jostakin. Voit kysyä työntekijältä apua.

MOOTTORITIE ON KUUMA

HENKILÖT: Poliisi, kuljettaja, vaimo, HENKILÖ1 ja HENKILÖ2.

SKETSIN KULKU

Alussa on penkeistä tehty auto sekä HENKILÖ2 viltin alla penkkien takana.

Uuden moottoritien kymmenestuhannes käyttäjä on päätetty palkita.

Poliisi on saanut tehtäväkseen ojentaa 1000 euron palkinto autoilijalle.

Poliisi pysäyttää palkittavan auton.
Autossa olijat ovat hiljaisia.

Poliisi: "Onnea! Olet moottoritien kymmenestuhannes käyttäjä."
Poliisi kysyy kuljettajalta: "Mitä aiot tehdä palkinto rahoilla?"

Kuljettaja vastaa: "Kai se pitäisi ajokortti ensin ajaa."
Vaimo yrittää korjata tilannetta ja sanoo: "Herra konstaapeli, älkää nyt humalai-sen puheita uskoko!"

Takapenkillä oleva HENKILÖ1 toteaa: "Arvasin, että tulee vaikeuksia, kun läh-detään varastetulla autolla liikenteeseen."

Takakontista nousee HENKILÖ2 ja kysyy: "Ollaanko jo rajan yli?"

Tarvikkeet:
4 penkkiä autoksi
Viltti, jonka alla HENKILÖ2 on piilossa

SURMANHYPPY VESILASIIN

HENKILÖT: Juontaja, taiteilija Barbalaski, tyttö

SKETSIN KULKU:

Pöytiä ja tuoleja on laitettu päällekkäin. Niistä on tehty torni. Tornin viereen on laitettu lasi, jossa on vettä.

Juontaja kertoo: Tänään taiteilija Barbalaski aikoo hypätä tornista vesilasiin. Tervetuloa, taiteilija Barbalaski!

Taiteilija Barbalaski tulee paikalle. Hänen käsivarresta pitää kiinni tyttö. Tyttö itkee.

Barbalaskilla on päällään uimahousut ja pyyhe.

Barbalaski aloittaa kiipeämään torniin.

Tyttö kiljaisee ja pyörtyy. Hän kaatuu maahan.

Juontaja juoksee auttamaan. Hän ottaa vesilasin ja kaataa vedet tytön päälle. Tyttö herää.

Juontaja keskeyttää tempun, koska vesi loppui.

Tarvikkeet:

Vesilasi

MUSTI

HENKILÖT: HENKILÖ1, HENKILÖ2 HENKILÖ3,
Sketsissä jokaisesta esittäjästä käytetään heidän omia nimiä.
Esimerkissä käy-tän niminä Anu, Pekka ja Lauri.

SKETSIN KULKU:

Pekka taluttaa Anua talutushihnassa. Anu kulkee kontaten kuin koira

Lauri on lenkillä ja juoksee Anun ja Pekan luokse.

Lauri sanoo: "Moi Pekka! Miksi Anu on talutushihnassa?"

Lauri ihmettelee asiaa, mutta on hiljaa. Lauri juoksee pois.

Pekka silittää Anun hiuksia ja kehuu: "Hyvä Anu, me huijattiin sitä!"

Hetken päästä Lauri juoksee taas Anun ja Pekan ohi. Lauri pysähtyy ja silittää Anun hiuksia.

Lauri sanoo: "Mitäs Musti?"

Pekka suuttuu ja sanoo: "Ei se ole Musti. Näethän sinä hyvä mies, että Anuhan se siinä!"

Lauri ihmettelee asiaa, mutta on hiljaa. Lauri juoksee pois.

Pekka silittää Anun hiuksia ja kehuu: "Hyvä Musti, me huijattiin sitä jo toisen kerran!"